

ŠIAULIAI UNIVERSITY

Zita Malcienė

STUDIES OF ART SUBJECTS IN TRAINING
FUTURE SPECIALISTS AT A COLLEGE:
THE CONTEXT OF EDUCATIONAL PARADIGM
SHIFT

Summary of Doctoral Dissertation
Social Sciences, Educational Science (07S)

Šiauliai, 2010

Doctoral dissertation was prepared in 2006–2010 at Šiauliai University.

Scientific supervisor

Prof. Dr. **Jonas Kievišas** (Vilnius Pedagogical University, Social Sciences, Education – 07 S)

Dissertation is defended at the Evaluation Board of Education Sciences, Šiauliai University:

Chairman

Prof. Dr. Habil. **Vytautas Gudonis** (Šiauliai University, Social Sciences, Psychology – 06 S, Education – 07 S).

Members:

Prof. Dr. **Rita Aleknaitė-Bieliauskienė** (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Education – 07 S).

Assoc. Prof. Dr. **Aušrinė Gumuliauskienė** (Šiauliai University, Social Sciences, Education – 07 S).

Assoc. Prof. Dr. **Diana Strakšienė** (Šiauliai University, Social Sciences, Education – 07 S).

Dr. **Natalija Šedžiuvienė** (Šiauliai State College, Social Sciences, Education – 07 S).

Opponents:

Acad. Prof. Dr. Habil. **Algirdas Gaižutis** (Vilnius Pedagogical University, Social Sciences, the Humanities, Philosophy – 01 H);

Assoc. Prof. Dr. **Zenonas Rinkevičius** (Klaipėda University, Social Sciences, Education – 07 S).

Defence of the dissertation will be held in an open session of the Education Sciences Council at 11 o'clock on 21 January 2011 in Šiauliai University Library, Conference room (205).

Address: Vytauto St. 84, LT-76352 Šiauliai, Lithuania.

Summary of the Dissertation was submitted on 21 December 2010.

The Dissertation is available at the library of Šiauliai University.

Observations are to be sent at the address:

Department of Science and Art, Šiauliai University,
Vilniaus St., 88, LT-76285 Šiauliai.

Tel. (+370 ~ 41) 595 821, fax (+370 ~ 41) 595 809,

e-mail: doktorantura@cr.su.lt.

© Šiauliai University, 2010

© Zita Malcienė, 2010

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

Zita Malcienė

MENO DALYKŲ STUDIJOS RENGIAN
BŪSIMUS SPECIALISTUS KOLEGIJOJE:
EDUKACINIŲ PARADIGMŲ VIRSMO
KONTEKSTAS

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, edukologija (07 S)

Šiauliai, 2010

Disertacija rengta 2006–2010 metais Šiaulių universitete.

Mokslinis vadovas

prof. dr. **Jonas Kievišas** (Vilniaus pedagoginis universitetas, socialiniai mokslai, edukologija – 07 S).

Disertacija ginama Šiaulių universiteto Edukologijos mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas

Prof. habil. dr. **Vytautas Gudonis** (Šiaulių universitetas, socialiniai mokslai, psichologija – 06 S, edukologija – 07 S).

Nariai:

Prof. dr. **Rita Aleknaitė-Bieliauskienė** (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, edukologija – 07 S).

Doc. dr. **Aušrinė Gumuliauskienė** (Šiaulių universitetas, socialiniai mokslai, edukologija – 07 S).

Doc. dr. **Diana Strakšienė** (Šiaulių universitetas, socialiniai mokslai, edukologija – 07 S).

Dr. **Natalija Šedžiuvienė** (Šiaulių kolegija, socialiniai mokslai, edukologija – 07 S).

Oponentai:

Akad. prof. habil. dr. **Algirdas Gaižutis** (Vilniaus pedagoginis universitetas, humanitariniai mokslai, filosofija – 01 H).

Doc. dr. **Zenonas Rinkevičius** (Klaipėdos universitetas, socialiniai mokslai, edukologija – 07 S).

Disertacija bus ginama viešame Edukologijos mokslo krypties tarybos posėdyje 2011 m. sausio 21 d. 11 val. Šiaulių universiteto bibliotekos konferencijų salėje (205 kab.)

Adresas: Vytauto g. 84, LT-76352 Šiauliai, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2010 m. gruodžio 21 d.

Su disertacija galima susipažinti Šiaulių universiteto bibliotekoje.

Atsiliepimus siųsti adresu:

Mokslo ir meno skyriui, Šiaulių universitetas,

Vilniaus g. 88, LT-76285 Šiauliai.

Tel. (8~41) 595 821, faksas (8~41) 595 809,

el. paštas doktorantura@cr.su.lt.

© Šiaulių universitetas, 2010

© Zita Malcienė, 2010

CONTENT

INTRODUCTION

Glossary of key terms

1. THEORETICAL PREREQUISITES OF ART STUDIES AND VOCATIONAL TRAINING

- 1.1. Prerequisites of art studies at an institution of higher education
- 1.2. Peculiarities of art subject studies
 - 1.2.1. Studies of art subjects in terms of cultural education of future specialists
 - 1.2.2. Studies of art subjects in terms of future specialists' professional competence
- 1.3. Relationship of art education and vocational training
 - 1.3.1. Art education in the context of vocational training
 - 1.3.2. Prerequisites of modernizing specialist training
 - 1.3.3. Reconstruction of music studies as a prerequisite of vocational training modernization

2. MODERNIZATION OF ART STUDIES (RESEARCH METHODOLOGY)

- 2.1. Design of the research
- 2.2. Research aspects of study programmes and subject contents of non-university art studies
- 2.3. Conception of art studies: teachers' and students' viewpoints
- 2.4. Factors adjusting modernization of art studies
- 2.5. Strategies of modernization of art studies
 - 2.5.1. Purpose, specifics and organization of education project at a college
 - 2.5.2. Diagnostics of future specialists' music activity in the study process
 - 2.5.3. Diagnostics of future specialists' viewpoint on art studies

3. POSSIBILITIES TO MODERNIZE ART STUDIES AT A COLLEGE (RESEARCH FINDINGS)

- 3.1. Features of study programmes and contents of art subjects at a college
- 3.2. Subject studies in practice
 - 3.2.1. Teachers' viewpoint on subject studies
 - 3.2.2. Students' viewpoint on subject studies
 - 3.2.3. Factors adjusting the viewpoint on subject studies (prerequisites of correcting the context of studies)
- 3.3. Implementation of the strategies of studies modernization in training future specialists
 - 3.3.1. Educational capacity of projects in perfecting a future specialist's professional activity
 - 3.3.2. Future specialists' expectations in modernizing vocational training
 - 3.3.3. Relationship of art studies and vocational training

CONCLUSIONS

SUGGESTIONS AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS

REFERENCES

APPENDIXES (electronic version)

INTRODUCTION

Relevance of the problem. The rapid globalization of the world motivates to pursue national aims in a modern way and perfect the mechanisms of state and public functioning. It is equally relevant to reorganize the system of education, which would ensure the quality of education correspondent to European standards and public needs of modern Lithuania (Education Guidelines of Lithuania, 2002). Therefore, the Conception of Education (1992) and other reorganization documents emphasize the transformation of educational paradigm, whose expression is the modernization of course books, programmes, teaching/learning equipment (Želvys, 2003). It is also significant for higher non-university institutions, whose aim is train specialists with regard to “the needs of the state and labour market” (The Law on Higher Education of the Republic of Lithuania, 2000).

This context determines the peculiarities of vocational training and its modern transformation. Unfortunately, the process grounded on the classical teaching paradigm and directed towards knowledge transfer is still manifested in vocational training, thus restricting personality spread in modern society, hindering the development of a future specialist’s creativity, and causing contradictions between the learner’s acquired experience and the one relevant to socio-cultural integration. It means that challenges, set by the present epoch, demand substantive changes in vocational training, which in theory are reflected as of educational paradigm shift.

A paradigm (Gr. *paradeigma* – example) is the entirety of beliefs, values, methods, etc., typical for the members of a particular community (Kuhn, 2003); a theoretical and methodological image of reality (Bitinas, 2000); a totality of methodological means used in solving pedagogical problems (Šiaučiuikėnienė et al., 2006); culturally determined theoretical attitude, giving the grounds for modelling or assessing educational variants existent in practice (Kievišas, 2008). On the basis of modern paradigm, attempts are made to educate an open person, and consequently, an open culture (Lukšienė, 2000). In practice the shift of educational paradigm is implemented through the modernization of studies (education).

The term “to modernize” (Eng. – *modernize*; Fr. – *moderniser*; Rus. – *модернизировать*) is understood as “to adopt modern ways”, “bring up to date in accordance with contemporary requirements” (Dictionary of Contemporary Lithuanian, 2000; Dictionary of International Words, 2008). It means that the terms “modern” and “contemporary” are synonymous. According to M. Lukšienė (2000), in education it is used to refer to the novelty. Therefore, the modernization of studies is a phenomenon, characteristic of *each epoch*, and a significant field of research.

While analyzing the problems of reorganization of higher education, scientists search for the possibilities to satisfy the changing public needs. These possibilities are brought out when studies become market power-oriented (Carnell, Lodge, 2002; Foley, 2007; Falchikov, 2007; Jarvis, 2001; Longworth 2007). For this reason, various teaching/learning strategies are suggested (Elton, 2001; Ylijoki, 2000; Lindsay, Breen, Jenkins, 2002), subject integration (Griffiths, 2004) and search for teaching/learning purport (Askew, Lodge, Reed, 2008; Canas, Ford, Hill, Brennan, Carff, Suri, Coffey, 1995; Hativa, Goodyear, 2002; Kirschner, Sweller, Clark, 2006; Mayers, 2000) are emphasized. Successful teaching/learning process encourages students to search for new ideas, rely upon a wide scope of activity, while teachers are stimulated to look for innovative strategies of training.

Contemporary studies are marked by subject integration and partnership-like interaction between teachers and students (Griffiths, 2004; Hunt, 2007; Shulman, 2005). Besides, it is important to evaluate the significance of individual work and the gap between professional knowledge and practical activity in questioning the problems of vocational training (Conway, 2001; Goddard, Tschannen-Moran, Hoy, 2001; Utley, Delquadri, Obiakor, Mims, 2000). All these factors determine the development of vocational training theory and the tendencies of practice reorganization, which should be observed while integrating into the common European space of higher education (Berlin Communiqué, 2003; Bologna Declaration, 1999; etc.).

Lithuanian scientists also analyze contemporary studies, distinguish problems related to personal maturity, interpersonal relations, professional competence and other issues topical for vocational training (Adamonienė, Daukilas, Krikščiūnas, Maknienė, Palujanskienė, 2003; Adomaitienė, Zubrickienė, Teresevičienė, 2008; Aramavičiūtė, 1998, 2005; Barkauskaitė, 2001; Gudaitytė, 2001; Jucevičienė, 1998, 2003; Lepaitė, 2003; Laužackas, Dienys, 2004; Laužackas, Danilevičius, Gurskienė, 2004; Mažeikis, 2006; Martišauskienė, 2004, 2007; Šernas, 2005, 2007; Šveikauskas, 2000). A lot of attention is awarded to the investigations of professional maturity (Kondratienė, 2007; Navaitienė, 2000; Šernas, 1998) and modelling of vocational training (Juodaitytė, Šedžiuvienė, 2005). The mentioned factors are significant for training future specialists in both university and non-university institutions.

Vocational training in colleges is characterized by practical aspect (the Law on Higher Education of the Republic of Lithuania, 2000). Hence, to evaluate subject studies is of extreme importance. They are based on the contents of specific subjects and their characteristic activity. In training a future specialist it is an important, yet insubstantial condition. It is noteworthy that while studying a subject professional activity is perfected and so

both social and personal purport of subject studies is consolidated. Therefore, in training a specialist it is important to emphasize the full-fledged education of individual culture and improvement of professional qualification as a unified entirety (Kondratienė, Kievišas, 2007). This attitude is based on the conception of the unity of a subject as a system and its study process (Кевишас, 1998). The subject-related activity is combined with professional activity in terms of the peculiarities and purposefulness of the process: the purposefulness of study practice adjusts the impact of the unity of an art subject and pedagogical process, directed towards the encouragement of the formation of personality in the process of vocational training as a process of the student's cultural education. Thus, the process of vocational training, adjusted for improvement of future specialists' qualification and competence, is created, which differs from the process of general education applied for educating a person's culture. Where are the basic differences between these processes? They are obvious in evaluating art subjects, including music studies.

The impact of music studies on personal culture is analyzed from various aspects. While examining general music education, A. Piličiauskas (1998) directs his attention towards audial music cognition and search for individual purport. Z. Rinkevičius (2002, 2005, 2006, 2009) analyzes the relevance and purpose of music education, A. Girdzijauskas (2008) discloses the strategies of spiritual education through musical activity, J. Kievišas (1997, 1998) enunciates theoretical fundamentals of music expression and the conception of the formation of a person's artistic culture.

The studies of music as an art form, which are typical of general education and encourage personal maturity, are also investigated by foreign authors (Абдуллин, Николаева, 2006; Школяр, 2002; Цыпин 2001; Яконюк, 2007). The conceptions of K. Orff (1970), Z. Kodály (1983), S. Suzuki (1981), D. Kabalevsky (Кабалевский, 1983) and other world-famous conceptions underlie the same purpose. The peculiarities of vocational training are analyzed in terms of the mentioned theories (Gribačiauskas, 2003; Kirliauskienė, 2001; Lasauskienė, 2007; Strakšienė, 2002; Tavoras, 2009; Vitkauskas, 2003; etc.). However, the question arises where the possibilities to model contemporary vocational training of future specialists' rest while studying art subjects.

In comparison to general education, the studies of art subjects acquire new functions in the process of vocational training. In training a future specialist (educator), attempts are made to study art education and its implementation, not only the peculiarities of art. For instance, J. Kievišas (2007, p. 6) distinguishes "the peculiarities of art, art education and the studies of art education". It is by the latter studies that the process of voca-

tional training is characterized. However, in order to study art education and the peculiarities of its implementation in practice, one needs to rely on a particular activity and process. These are modelled while studying art subjects. On the other hand, while studying the peculiarities of an already modelled process, a certain professional activity is consolidated, and by changing the peculiarities of a studied process, the possibilities to improve this activity and professional competence appear. This concretizes the functions of art studies in training future specialists and reveals possibilities to model a modern process of vocational training.

The functions and possibilities of art subjects are exposed in the context of the shift of educational paradigm through the comparison of theoretical fundamentals, for example, of the process designed for art cognition (Karatajienė, 2001; Matijkienė, 2004) and the process meant for education and expression (Gaučaitė, 2004; Kisielytė-Sadauskienė, 2003). This concretizes the conception and purpose of art education as a component of the system of specialists' training.

On the other hand, in terms of the purpose of an institution of higher education, it is important to evaluate the peculiarities of not only the studies of art subjects and art education, but also vocational training. It is significant to analyze the peculiarities of art studies at a college with regard to practical purposefulness of these studies. It is validated by R. Kondratienė's (2007) developed theory of the unity of future specialists' art education and vocational training, which is complemented by the conception of the interdependence of individualization and individualizing (Kanapickaitė, 2009). This attitude is substantiated by the assessment of the shift of educational paradigm and the determined context of vocational training, as well as the influence on a future specialist's vocational maturity. It means that the theory of subject studies should be analyzed within the context of a specific practice, thus revealing the particularity of modern vocational training at a college.

The context (Lat. *contextus* – bound, fastened) is a very broad concept, which implies the conditions, terms and settings of a certain fact, event or phenomenon (Dictionary of International Words, 2008). While analyzing future specialists' training, its context is to be concretized from the educational viewpoint. For example, a learner's culture reflects the school context and the wider socio-cultural context (Кевишас, 2007, p. 95). However, in the process of education the impact of the context on a person's culture is expressed through the pedagogical context, designed for the learner's activity, which in turn is transformed into the context of individual activity, appropriate for expression (Ibid., p. 111). This conception is universal, since

vocational training is to be evaluated as a peculiar stage and way of personal culture development (Ibid., p. 212).

The educational role of the context is especially highlighted in the shift of educational paradigms, when the learner spreads his/her experience and creative potential. Hence, the relationship of formal subject studies and the wider context in training a future specialist is a feature, condition or factor of his/her modern vocational maturity. This concretizes the purpose of subject studies and research in the process of vocational training.

On the other hand, considering the long-lasting tradition of training “specialized artists” in our country, a lot of attention is directed towards the transfer of theoretical knowledge and formation of the skills of the characteristic performer’s activity. It is typical for the training of different art specialists. However, the society also needs such art specialists who would be capable to organize art education, not merely able to play music or express themselves through other artistic activities. Consequently, they need to study both art and peculiarities of its subjects and its implementation in practice. Moreover, due to the intensified processes of paradigm shift in Europe, the transition from teaching to learning should be emphasized. From the educational viewpoint, it gives space for an institution of higher education to perfect theoretical studies of art subjects and reorganize their practice in terms of the shift of the educational paradigm and its determined context. All these facts point out that art studies in training future specialists at a college is a topical pedagogical **problem**.

The problem can be analyzed from various viewpoints. Considering the functions of art subject studies, the need for contemporary studies and their practical relevance at a college, it is significant to disclose the possibilities of incorporating art subject studies into the modern process of vocational training, reveal the factors that encourage a future specialist to study art subjects, find the ways how the fundamentals of a future specialist’s professional maturity are consolidated in art subject studies, identify the context of subject studies, which is determined by the shift of the educational paradigm, and its role in reorganizing vocational training at a college.

The object of the research – the studies of art subjects in training future specialists at a college (the context of educational paradigm shift).

The goal of the research – to analyze the studies of art subjects within the context of educational paradigm shift by assessing vocational training of future specialists at a college.

The objectives of the research:

1. To examine art and art subject studies and their peculiarities from the viewpoint of culture education and vocational training, considering the shift of educational paradigm and its determined context.

2. To substantiate art subject studies as a component of vocational training and a means of consolidating the fundamentals of a modern future specialist's professional maturity at a college.

3. To evaluate a person's artistic experience as a factor of a future specialist's professional maturity in the process of contemporary studies.

4. To substantiate a theoretical model of art education and contemporary studies of art subjects, suitable for an institution of higher education and topical for future specialists' vocational training.

5. To provide recommendations of perfecting vocational training at a college in terms of the context of subject studies, determined by the shift of educational paradigm and a modern future specialist's professional maturity.

Research methods:

Scientific literature analysis was carried out, substantiating the relevance of one of the strategies of paradigm shift, namely modernization, and its implementation in Lithuania through highlighting and substantiating a modern model of art subject studies in the context of an educational paradigm.

Analysis of the documents on the system of education. The peculiarities of art specialists' vocational training were assessed after examining study programmes and art subjects/modules of Lithuanian non-university institutions of higher education and Panevėžys College. The possibilities to model art subject studies in the process of vocational training were revealed through the analysis of foreign and Lithuanian conceptions and programmes on music.

Questionnaire. The questionnaire was supplied to Lithuanian university and college students and teachers in order to get a full idea about art studies at an institution of higher education. The questionnaire presented to the students of music pedagogy studies at Panevėžys College was used to determine the interests of choosing a profession and speciality.

Diagnostic tasks, prepared by the author of the dissertation, aimed at revealing a person's artistic and professional experience in the study process. The respondents' achievements were assessed from the point of view of art subject studies and vocational maturity.

Qualitative content analysis was applied in order to investigate the viewpoint of college respondents on the transition of art subject studies from teaching to learning and the application of projects in the process of vocational training.

Educational projects and pedagogical experiment were applied in order to highlight and verify the significance of altering subject studies in the process of education.

Statistical analysis of research data was carried out by the computer software package SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*) 16.0 for Windows. Descriptive statistics was applied and realized: absolute and percentage-bearing ratios, averages, diagnostic sections, Student T-test, chi-squared criterion were applied and analyzed. Software programmes Microsoft Excel 2003 and SPSS/16.0 for Windows were used for the presentation of pictures, charts and tables.

The theoretical background of the dissertation consists of:

- *Theory of paradigm shift in the field of education*: the quality of studies, subject integration, modernization of study contents, collaboration, teaching/learning through pedagogical practice, reorganization of teaching content, teaching strategies, interaction of educational processes with everyday human activity (Bitinas, 2000; Baryshnikova, 2006; Falchikov, 2005, 2007; Kuhn, 2003; Lukšienė, 2000; Poberejnikov, 2001; Šiaučiukė-nienė ir kt., 2006; Горлинский, 1999; Максимова, 2004, 2007).

- *The theory of a personality's self-awareness and self-expression*, which encourages self-expression, creativity, communication and collaboration. Personal formation is a dynamic process as it is determined by the contact with other people and society. The process of education seeks for the possibilities of personal development, satisfaction of personal needs and a person's professional self-expression (Mayers, 2000; Maslow, 1970).

- *The conception of humanistic education*, which is based on the interactive approach to knowledge and the processes of knowledge acquisition as well as a personality's purposeful education (Bitinas, 2000; Butkienė, Kepalaitė, 1996; Gage, Berliner, 1994; Greimas, 1991; Hargreaves, 1999; Jucevičienė, 1998, 2003; Juodaitytė, 2002, 2004; Kierkegaard, 1949; Pukelis, 1998; Pukelis, Sajienė, 2000; Zuzevičiūtė, Teresevičienė, 2007). This conception is significant for art education as it helps education participants to understand their roles and cooperation as well as encourages the learner's activity.

- *Music acquisition theory* (Balčytis, 1980, 1982, 1986; Daugravičius, 1986, 1989; Kodály, 1971; Marcinkevičius, 1989, 1990; Orff, 1975; Surgautaitė, Balčytis, 1983; Suzuki, 1969; Кабалевский, 1973, 2005), which emphasizes the system of delivered knowledge. This theory is directed towards practical music experience and music cognition.

- *The theory of a person's artistic (music) expression and culture formation* (Kievišas, 1997; Кевишас, 1998), which signifies the search for personal purport in analyzing music subjects (Piličiauskas, 1984, 1998), the studies of music subjects and art education as the process of spiritual education (Rinkevičius, 2002, 2005, 2010), the role of the context in the process of personal maturity (Кевишас, 2007; Сериков, 2005; Яконюк, 2007). On

the grounds of this theory, music (art) education is related to vocational training.

Research methodology is substantiated by:

- *The provisions of liberal education*, emphasizing value relations of democratic society and higher education (Gudaitytė, 2001, 2004; Kraujutaitytė, Pečkaitis, 2003; McCune, Hounsell, 2007; McKeachie, 2002; McLaughlin, 1997; Smith, Naylor, 2001).

- *Theory of constructivism*, emphasizing teaching/learning as the theory of knowledge acquisition (De Corte, 2001; Novak, Canas, 2006) upon which our sense perceptions and cognition recreate the environment (Barkauskaitė, Gudžinskienė, 2007). Within educational paradigm the teaching/learning process becomes an individual's constructive activity, where every person should find their own way of thinking (Ahlberg, Dillon, 1999; Gray, 1997; Jucevičienė, 1998; Petty, 2006; Reich, 1996; Šiaučikėnienė, 1997; Teresevičienė, Gedvilienė, 2003; Werning, 1998). Holding the main provision of the theory of constructivism that the learner should be centred in the process and his/her creativity stimulated, a favourable environment is established for the studies of art subjects and a personality's dynamic shift.

- *Holistic education*, which substantiates these conceptual provisions: a human being is an integral being and unfolds him/herself in a holistic way in the educational process, i.e. as an entirety, as an independent subject with the self-awareness of a mature personality. The holistic attitude towards the investigated object stimulates to understand the essence of the paradigm shift, its social and historic factors (Jackūnas, 2000, 2004; Morin, 1997).

- *Methodological conception of qualitative and quantitative research* (Biggs, 2003; Bitinas, 2006; Bitinas et al., 2008; Downe-Wambolt, 1992; Kardelis, 2002; Šaparnis, 2000). The application of these research methods reveals different aspects of the phenomenon: quantitative (incorporates systematic collection of digital data and its analysis) and qualitative (incorporates the systematic collection of oral or other information and its analysis); causal relations between dependent and independent variables and their assessment within the context of subjective experience. Such a combination of research strategies was selected for the purpose to analyze the studies of art subjects in terms of educational paradigm shift. The Grounded Theory was applied for the data analysis of qualitative research. It reduces the gap between the theory and practice and reveals the researcher's interaction with the data, which enables "the verification of theoretical provisions on the grounds of textual fragments" (Bitinas, 2006, p. 278).

The stages of research organization:

The first stage of the research (January 2006 – December 2006) included the analysis of art subject studies in training future specialists at a college. The components of modern art subject studies, peculiarities of music education were disclosed and their theoretical models verified. An exploratory investigation was conducted, which allowed examining the study programmes of Lithuanian colleges, the content of study programmes and art subjects at Rokiškis Subsidiary of Panevėžys College, distinguishing their qualitative features and manifestations of their modernization.

During *the second stage (January 2007 – December 2007)* the scientific problem, the object of the research and research methods were defined, research methodology designed and questionnaires formed. A diagnostic research was conducted in order to reveal the viewpoint of education participants on the studies of art subjects at an institution of higher education. The assessment criteria were investigated as influencing the students' – future art specialists' – choice of the profession and specialization.

During *the third stage (January 2008 – December 2008)* the strategies of studies modernization were applied, educational projects implemented and the functioning of these strategies in music (piano) subject studies was explored by a pedagogical experiment. The shift of a person's culture was examined in terms of the obtained data. The essay contributed to the findings about the significance of art studies in vocational training.

The fourth stage (January 2009 – December 2009) the text of the dissertation was prepared, conclusions and recommendations supplied.

Theses defended in the dissertation:

1. Modernization of vocational training is a strategy of the implementation of educational paradigm shift. It is a theoretical totality, which is revealed by the judgement that the purposefulness of practical vocational training, inherent for a college, is a strategy of study modernization, while from the professional viewpoint, purposeful art education is a strategy of modernizing art subject studies.

2. In the context of educational paradigm shift, the unity of art education and vocational training is a factor and indicator of the theory and practice of art subject studies.

3. The shift of educational paradigm is a prerequisite for a modern context of purposeful art education and its reorganization, while from the professional viewpoint, purposeful art education is a prerequisite of contemporary art subject studies and the creation of their context.

4. From the point of view of vocational training, the competencies and attitudes of education participants, subject contents and purposefulness

of studies form an entire totality, i.e. study context, which is viewed as a component of a future specialist's vocational training and maturity.

5. The context of vocational training, subject studies and learner activity, determined by the development of culture and educational paradigm shift, and their alteration constitute the prerequisite, factor and expression of modernizing vocational training and a future specialist's vocational maturity.

The novelty of the research. The conducted theoretical analysis of art subject studies and their purpose in the process of vocational training as well as the revealed possibilities of practical implementation disclose the strategies of contemporary specialists' training, enables to consider subject studies as a phenomenon of vocational training, assess the state of art subject studies and diagnose their alteration in the context of educational paradigm shift.

Theoretical significance of the research. The conception of art subject studies and art education, inherent for the epoch, were analyzed in the context of educational paradigm shift and the study strategies – profession-oriented art education and practical purposefulness of the studies – were verified. The conducted research proves that art subject studies at an institution of higher education should be assessed as profession-oriented art education. Therefore, in modernizing the studies, the traditional teaching, directed towards narrow subject cognition aims, is rejected in favour of profession-oriented art education.

Theoretical models of a future specialist's vocational training, traditional teaching of music and contemporary music (art) education were presented. The learner's possibilities to create their activity context and the teachers' opportunities to apply the system of modern teaching methods were revealed through the studies of art subjects, thus subject studies were incorporated into the process of profession-oriented art education.

The theoretical model of music (art) education was substantiated by contemporary educational paradigm, which incorporates not only subject contents but also study context. This complements the theory of art subject studies and the assessment of vocational training.

Modernization of studies was revealed as a strategy of implementing educational paradigm shift. It is manifested by the practical purposefulness of vocational training, inherent for a college, as a strategy of modernizing the studies and purposeful artistic profession-oriented education as a strategy of modernizing art subject studies. Therefore, educational paradigm shift, implemented through study modernization, is a prerequisite of the context of contemporary vocational training and its reorganization, and pro-

fession-oriented art education is a prerequisite of contemporary art subject studies and their context creation.

It was determined that from the point of view of vocational training, the competencies and attitudes of education participants, subject contents and purposefulness of studies should be assessed as unified context of studies, which is viewed as a component of a future specialist's vocational training and maturity. Such understanding and purpose of the context proves to be significant in developing the theory of vocational training and art subject studies at an institution of higher education, determined by culture development and educational paradigm shift.

Practical significance of the dissertation. The arranged theoretical model of modern music (art) education is to be applied by pedagogues for the identification of professional relevance of art subject studies and consolidation of the fundamentals of a future specialist's vocational maturity at a college. It validates the universality of the model and possibilities of its application in modernizing the studies of other subjects.

The approved educational projects are to be applied for the perfection of students' professional activity, encouraging experiential teaching/learning and teacher-student collaboration.

The suggested profession-oriented model of art education, tested by the pedagogical experiment (it was applied in rearranging piano classes in music studies) allows integrating the studies of art subjects into the process of specialists' vocational training.

The practice of vocational training, analyzed within the context of educational paradigm shift, permits to:

1. verify the studies of art subjects as a component of future specialists' vocational training;
2. enable the reorganization of future art specialists' training at a college;
3. apply the strategies of modernizing vocational training at a college, tested in practice;
4. adjust future specialists' maturity and provide with new insights in the perfection of art subject studies from the point of view of culture development and public demands.

The disclosed conception, purpose and modernization possibilities of art subject studies in the process of vocational training will help institutions of higher education in modernizing future specialists' vocational training and implementing the shift of an educational paradigm with reference to democratic ideas.

Research perspectives. The conducted research has proved that in modernizing contemporary vocational training it is topical to thoroughly

analyze the relationship of professional and subject studies, collaboration in the process of vocational training, possibilities to develop the scope of competencies, teaching/learning environment, the consistency of the conception of modernizing vocational training and practice, teacher flexibility in applying innovative teaching methods, study context determined by educational paradigm shift, the learner's role in reconstructing the environment as a context for their activity and other aspects. It is a possibility to verify modernization of studies as an educational phenomenon in reorganizing study programmes and process with regard to epoch culture and its alteration.

The structure and volume of the dissertation. The work consists of *the introduction, glossary of key terms, three parts, conclusions, recommendations and suggestions, references and appendixes*. The work includes 42 tables and 15 pictures. The list of references comprises 333 positions in the Lithuanian, English, German and Russian languages. The volume of the body text is 151 pages (excluding the list of references and appendixes). The appendixes include examples of questionnaires, tables of statistical data calculations and quality peculiarities of separate study programmes and subject contents used in the research.

The dissertation was sponsored by State Studies Foundation in Lithuania in 2006–2008.

A BRIEF REVIEW OF THE CONTENTS OF THE DISSERTATION

The first part of the dissertation discloses the peculiarities of art subject studies in the process of future specialists' vocational training determined by educational paradigm shift. The design of the research was arranged with reference to the revealed theoretical prerequisites and presented in the second part. The third part provides with research findings in assessing art subject studies and possibilities of their modernization at college.

The first part of the dissertation **“THEORETICAL PREREQUISITES OF ART SUBJECT STUDIES AND VOCATIONAL TRAINING”** consists of three chapters. Theory is analyzed in terms of qualifying the modernization of subject studies and vocational training as a possibility to implement educational paradigm shift, determined by the features of epoch culture and public needs.

The first chapter **“Prerequisites of Art Subject Studies at an Institution of Higher Education”** defines the shift of an educational paradigm (Bitinas, 2000; Baryshnikova, 2006; Falchikov, 2005, 2007; Kuhn, 2003; Lukšienė, 2000; Poberejnikov, 2001; Šiaučiukenienė et al., 2006; Горлинский, 1999; Максимова, 2004, 2007) and a need to modernize vocational training (Kavolis, 1996; Kondratienė, 2007; Royse, Thayer, 1996; Hunt, 2007; Максимова, 2007; Кевишас, 2007). They shape the prerequisites to modernize subject studies in the process of vocational training. In these terms assessed are the traditions and difficulties of art subject studies and the prerequisites of their quality (Cannon, Newble, 2000; Neumann, Parry, Becher, 2002; Scott, 2004; Shulman, 2005; Siebert, 2007), the role of art education characterized by the interpretation of an artwork and artistic activity (Gaučaitė, 2004; Girdzijauskas, 2008; Kievišas, 2008; Osipkovas, 2001; Smith, Naylor, 2001) and holistic nature of education as a possibility to create a purposeful context of studies (Ylijoki, 2000; Kievišas, 2007; Kriščiūnas, Staniškis, Tričys, 2008; Laužackas, Dienys, 2004; Nonaka, Takeuchi, 1995). The above-mentioned facts confirm that art subject studies are a significant research field in terms of vocational training and it is necessary to search for their modernization possibilities in the implementation of educational paradigm shift at an institution of higher education.

The possibilities to modernize art subject studies are analyzed in the second chapter **“Peculiarities of Art Subject Studies”**. It is maintained that the development of art is spread in different directions and is manifested in various spheres of human life (Gaižutis, 2008). The same is applied to a person's cultural education and a future specialist's vocational training. On the other hand, art subjects are frequently studied by employing mere transfer of knowledge and development of particular skills and abilities. This limits the possibilities to develop personal culture including its

value-based aspect (Rinkevičius, 2010). Therefore, in order to modernize art subject studies, it is relevant to reveal their peculiarities.

The sub-chapter “*Studies of Art Subjects in Terms of Cultural Education of Future Specialists*” emphasizes that art is an expression of human inner world, a factor of his/her culture and spirituality, a cultural code (Andrijauskas, 1995; Aleknaitė Bieliauskienė, 1996; Gaižutis, 2008; Gombrich, 1984; Kievišas, 2007; Nežnovas, 1975; Walker, 2005; Бахтин, 2000). It is a product of self-expression, which embodies physical, spiritual, emotional and intellectual spheres and environment in the process of education (Максимова, 2007). The modernization of art subject studies is inseparable from this context.

On the other hand, the context of subject studies at an institution of higher education is adjusted by vocational training, which is examined in the sub-chapter “*Studies of Art Subjects in Terms of Future Specialists’ Professional Competence*”. It distinguishes the peculiarities of the study programmes and intended competencies (Jucevičienė et al., 2007; Žydžiūnaitė, 2008), evaluates traditional forms of education and possibilities of perfecting contemporary vocational activity (Laužackas, 2000), the functions of vocational training and competencies (Белова, 2009), revises the conception of modern competence (Argyris, Schon, 1996; Beckett, Hager, 2002; Jovaiša, Žilionis, 2004; Lasauskienė, 2007; Laužackas, Teresevičienė, Stasiūnaitienė, 2005). While analyzing the studies of art subjects at an institution of higher education, it turned out that future specialists’ cultural education and vocational training should be combined into a unified study process and verified in modelling subject studies. The peculiar context of modernizing art subject studies in the process of vocational training is revealed in this way. Referring to the above-mentioned conception, the search for theoretical prerequisites was carried out in order to implement it in the practice of vocational training.

The peculiarities of vocational training depend on the epoch culture and needs. However, in practice there always exists an intersection of traditional and modernized training. This makes the context for subject studies, which are explored in the third chapter “**Relationship of Art Education and Vocational Training**”.

Art as one of the forms of spiritual expression is especially significant for the personal and social development (Gaižutis, 2008; Gombrich, 1984; Гладышева, 2004; Бережнова, Краевский, 2006). Art education corrects creative and intellectual skills, stimulates intercultural relations and continuity of traditions (Rinkevičius, Rinkevičienė, 2006; Надолинская, 2007). It gives grounds to search for theoretical prerequisites of the modernization of art education in training future specialists. These prerequisites

are discussed in the sub-chapter “*Art Education in the Context of Vocational Training*”.

Art education is viewed as a means to consolidate the individual’s humane relations with the world (Elliot, 1997; Goodlad, 2000; Parsons, 2000; Hargreaves, 2001; Smith, Naylor, 2001). Hence, art education should be corrected with regard to the changing culture of the society. At an institution of higher education it is related to the changes in the process of vocational training, the necessity to reconstruct this process and adjust its modernization (Bruzgelevičienė, 2007). The contemporary definitions of art education (table 6 of the dissertation) and vocational training (table 7 of the dissertation) validate this. It emerged that art education is related to vocational training in adjusting not only the learners’ creative and intellectual skills, but also the context of studies (Кевишас, 2007), inherent of an institution of higher education (Adamonienė et al., 2001; Laužackas, Danilevičius, Gurskienė, 2004). This is concretized by the conditions of modelling art education (Kievišas, 2008) as well as the unity of art education and vocational training (Kondratienė, 2007). The totality of these conditions validates cognition as a process open to change (Bitinas, 1996) and art education topical for vocational training while studying art subjects.

Art education is a part of studies at an institution of higher education, thus its modernization also depends on vocational training and peculiarities of its modernization, which are analyzed in the second sub-chapter “*Prerequisites of Modernizing Specialist Training*”.

The implementation of educational paradigm and the alteration of vocational training are corrected by economical, social and political conditions, development of information technologies and societal needs (Būdienė, 2004). According to B. Bitinas (2005), education should constantly revive students’ experience through their own activity. Hence, learning strategies are transferred from the subject context into academic, professional and social spheres, including the context. The contextual differences are revealed through the comparison of the peculiarities of teaching and learning (Gudynas, 2005). This way the significance of the integrity of learning elements, strategies and reflexion, and the outcomes of the consolidation of autonomy and life-long learning are emphasized (Zuzevičiūtė, Teresevičienė, 2007). It is through learning that the student is able to systematize the acquired knowledge, disclose interdisciplinary relations and other phenomena signifying the modernization of studies (Šiaučiukėnienė, 1997). Therefore, it depends on what is given first priority: productivity or reproductivity, integration or disintegration of the learning outcome (Ramsden, 2000). Modern studies are characterized by every person’s responsibility for the implementation of their potential (Petty, 2006).

The discussed approach to the purpose of learning is implemented on the basis of interactive teaching/learning, the processes of autonomous analysis and synthesis as well as other interactive methods, appropriate for the process of learning (Juodaitytė, 2003). Thus is created the process based on the learner's development, not merely on the transfer of subject knowledge (Subotkevičienė, 2008). All this reveals the prerequisites of the context of future specialists' training and modernization of studies. According to the defined scientific research, a theoretical model of future specialists' vocational training has been designed (pict. 5 of the dissertation), which incorporates subject studies, teaching/learning environment, the scope of education participants' roles and professional activity. The model components are related by integral links, which substantiate the viewpoint that the process of studies is learner-oriented.

On the other hand, the model of vocational training, appropriate for the modernization of studies and their correction, can be implemented only by studying specific subjects. Music studies were selected as the theoretical basis for subject analysis.

Modernization of studies is always linked to the changes in the process, which are examined in the sub-chapter "*Reconstruction of Music Studies as a Prerequisite of Vocational Training Modernization*". The studies of music subjects are discussed as both teaching of music and music education. Besides, it is maintained that music (art) education is modelled with reference to the subject correspondent to the kind of art and its inherent activity, which are appropriate for the expression of a person's inner world and are grounded in his/her cultural changes (Andrijauskas, 1995; Gaučaitė, 2004; Kondratienė, 2007; Бахтин, 2000; Кевишас, 1998).

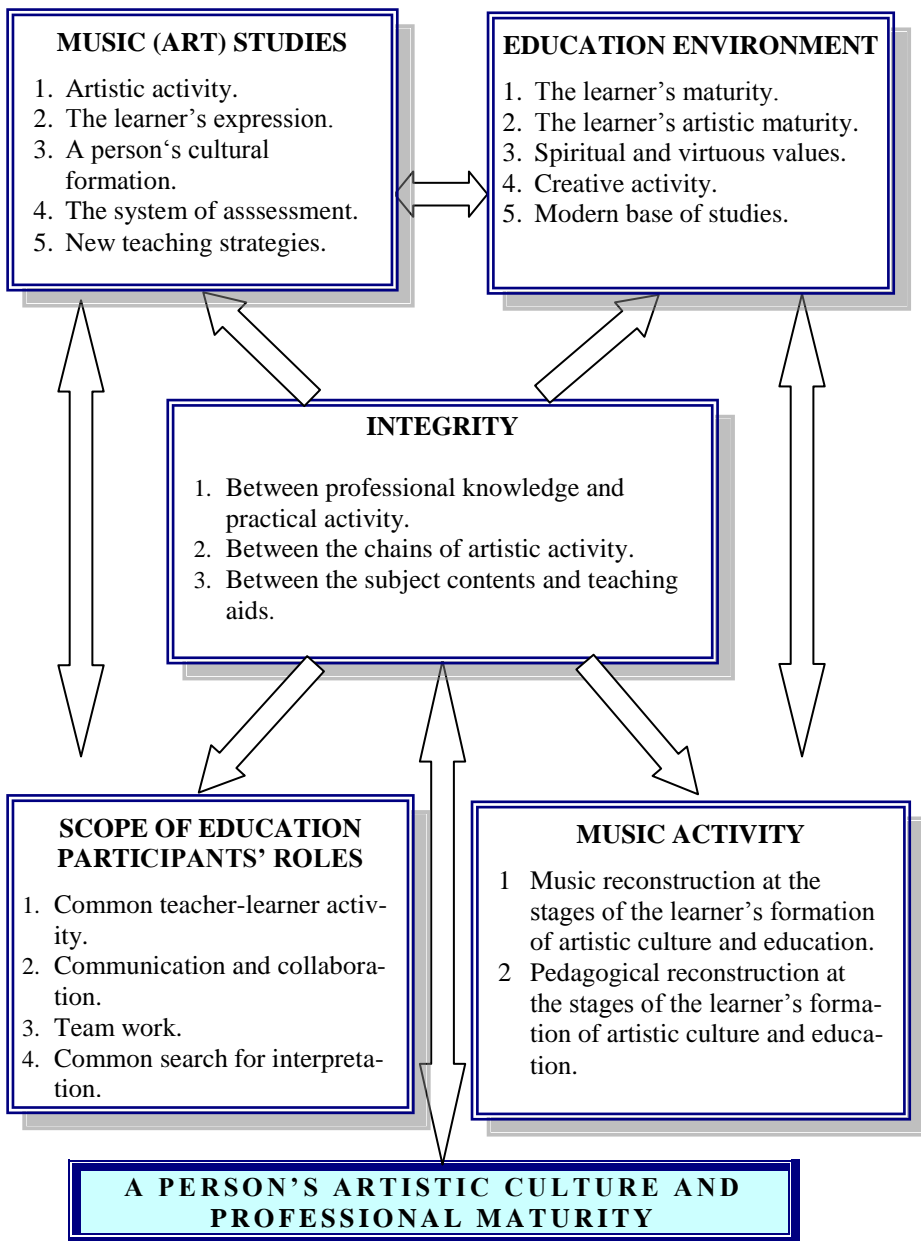
Having investigated the conceptions of teaching music (Dalcroza, 1930; Kodály, 1971; Orff, 1975; Suzuki, 1969; Кабалевский, 2005) and its systems in Lithuania (Balčytis, Surgautaitė, 1983; Balčytis, 1986; Daugravičius, 1986; Katinienė, 1998; Katinienė, Vaičienė, 2001; Marcinkevičius, 1989), the orientation towards subject knowledge and its determined activity becomes apparent. A teacher is the conveyor of knowledge, employing conventional teaching methods, assessing mere knowledge, skills and abilities (picture 6 of the dissertation). These factors hinder the possibilities to integrate the studies of music subjects into the process of vocational training; therefore, a search for modern variants of music education was carried out (Girdzijauskas, 2008; Katinienė, Vaičienė, 2001; Kievišas, 1997; Piličiauskas, 1984, 1998; Rinkevičius, 1998, 2002, 2010; Tavoras, 2009; Кевишас, 1998, 2007).

While analyzing literary sources, it appeared that in the process of music (art) education the studies of a music subject are based on music ac-

tivity and participants' collaboration with emphasis on the expression, the development of the content of the process is based on the learner's cultural changes; hence, a favourable environment of (self-) education is designed. In terms of the suggested conception and purpose of music studies and the evaluation of the conditions of vocational training, a theoretical model of contemporary music (art) education has been offered (pict. 7). Since it incorporates the contents of the subject, the context of studies and centralizes the learner and contemporary viewpoint towards teaching/learning, the model is to be qualified as appropriate to modernize the studies of art subjects in the process of vocational training.

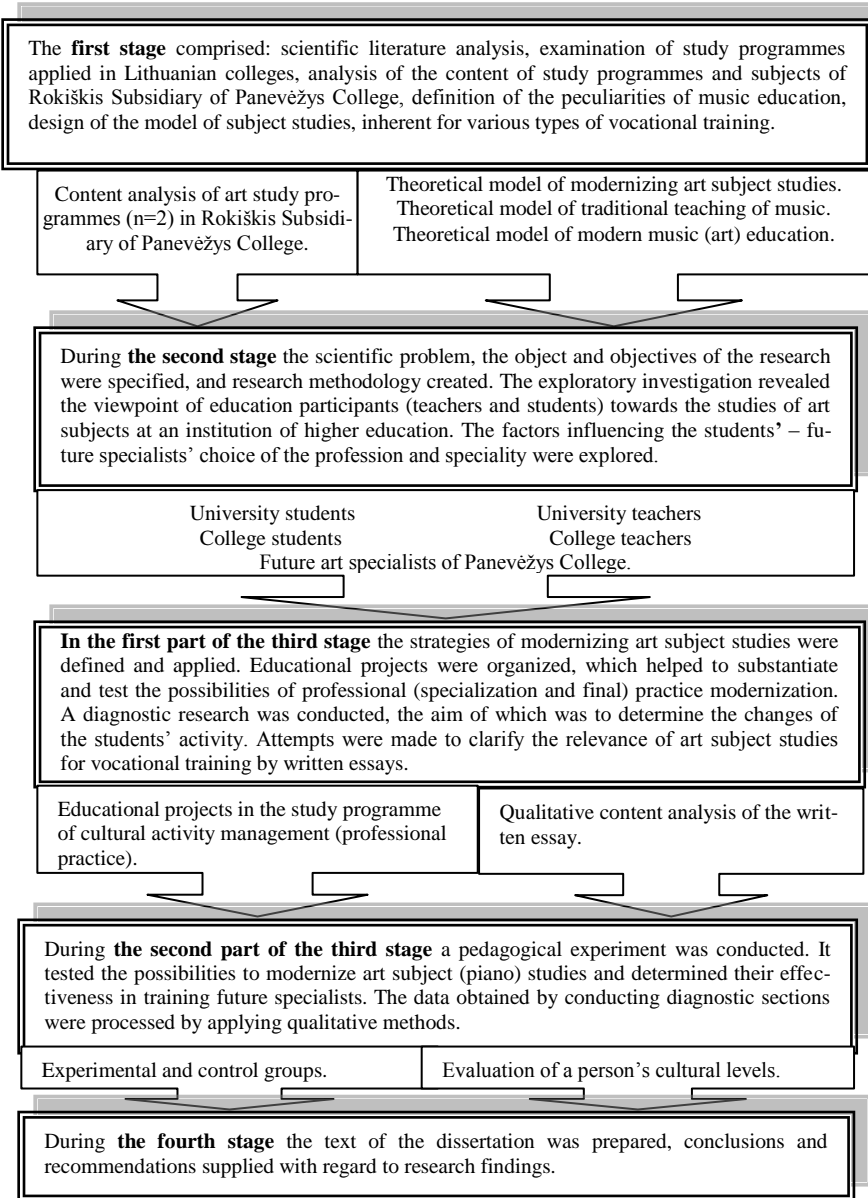
It is validated that:

- music education and its studies should match the contemporary viewpoint towards teaching/learning, determined by the paradigm shift;
- the aims of contemporary vocational training should be related to subject studies. It is also a prerequisite to reorganize music teaching into education of personal culture in the process of general education. Therefore, it is topical to model future specialists' vocational training with reference to the studies based on modern conception of music (art) education;
- the discussed conceptual viewpoint towards a specialist's vocational training should determine the theoretical fundamentals of music (art) education at an institution of higher education. It is revealed through the studies of music education, teaching/learning environment, the scope of roles and professional activity (pict. 7).

Pict. 7. *Theoretical model of contemporary music (art) education*

The discussed theoretical prerequisites of art subject studies and vocational training, highlighted in the analysis of the peculiarities of art subjects and the relations between art education and vocational training, revealed the possibilities to qualify the modernization and adjustment of art subject studies at an institution of higher education. For this purpose, a research design was arranged, which is thoroughly discussed in the second part of the dissertation “**MODERNIZATION OF ART STUDIES (RESEARCH METHODOLOGY)**”. The structure and content of the design include the introduction of the stages of the research, their aims, objectives, research participants, methods of quantitative and qualitative research and data processing (pict. 8.).

Pict. 8. *The scheme of research design*

The second chapter “**Research Aspects of Study Programmes and Subject Contents of Non-university Art Studies**” provide with the analysis methodology of the study programmes and subject contents (*curriculum*) (Charles, 1998; Lepaitė, 2003; Žydzūnaitė, 2003, 2005, 2008). This forms the basis for the investigation of the theoretical prerequisites of study modernization.

A complex methodology of exploratory investigation was prepared to examine the practical prerequisites of study modernization, which are discussed in the chapter “**Conception of Art Studies: Teachers’ and Students’ Viewpoints**”. It was applied to reveal the existing situation of art studies at institutions of higher education of different levels and defining the peculiarities of vocational training at a college. The survey included 40 responses from Bachelor-degree students at Vilnius Pedagogical and Šiauliai Universities, 99 from Bachelor-degree full-time students at Panevėžys College, Žemaitija College and Marijampolė College, 14 responses from teachers of arts at VPU and ŠU and 40 responses from teachers of arts at PC, ŽC and MC. 70 questionnaires were distributed among teachers (54 returned) and 150 questionnaires distributed among students (139 returned). With regard to the obtained data from the exploratory investigation, the studies of art subjects were modernized at colleges.

While modernizing the studies of art subjects, students’ attitudes towards the selected institution and profession were regarded. The methodology of the investigation is described in the chapter “**Factors Adjusting Modernization of Art Studies**”. While examining the factors adjusting the modernization of studies, the following factors were distinguished: interest in the selected speciality; motifs of selecting the institution to study at; needs for autonomous music activity; attitude towards the possibilities of self-expression and creative activity in the studies of art subjects. By the investigation attempts were made to reveal the internal and external factors. To collect the data, the future music specialists (n = 89) at Panevėžys College were presented with questionnaires.

The possibilities to modernize and adjust college studies were revealed by the analysis of literary sources and exploratory investigation. They are discussed in the chapter “**Strategies of Modernization of Art Studies**”. The research tested the significance of the theoretical model (pict. 7) in modernizing college studies.

The sub-chapter “*Purpose, Specifics and Organization of Education Project at a College*” describes the students’ possibilities to create and implement projects as well as assess their significance (Bitinas, 2006; Hativa, Goodyear, 2002; Merkys, 2006). It was an opportunity to test the quality of students’ readiness and the influence of studies on their professional activ-

ity. This influence was also tested while planning the experiment and correcting the methodology of subject (piano) studies. The development of music activity was assessed in terms of the factors of knowledge, rhythmic and performance technique, its relationship with professional activity was based on group activity (Arback, 2008) and assessed in terms of the changes in ensemble skills, creativity and sight-reading.

The future specialists' training and viewpoint on the modernization of subject studies was explored by assessing their written essays and opinions about the application of educational projects in professional practice. The research methodology and evaluation are presented in the sub-chapter "*Diagnostics of Future Specialists' Music Activity in the Study Process*". The aim was to examine the changes of the students' viewpoint towards studies due to the application of various activity forms, changing its nature, content and strategies of subject studies. The essay on the topic "How important are art subject studies for you as a future specialist?" was selected for the qualitative research. It was written in the classroom for not longer than an hour. The return of the essays constituted 100%. The analysis of the texts revealed the possibilities and significance of the modernization of college studies.

Modernization of art studies, its possibilities and results are discussed in the third part of the dissertation "**POSSIBILITIES TO MODERNIZE ART STUDIES AT A COLLEGE (RESEARCH FINDINGS)**".

Every educational institution is characterized by particular art studies (Kievišas, 2008) and, according to M. Lukšienė (1993), helps for a person to incorporate into the formation of the modern world. Our epoch is marked by the shift of educational paradigms, which is reflected in the theory and practice of education. These guidelines have adjusted the possibilities to modernize art studies and their assessment at a college.

On the theoretical plane of vocational training, the possibilities of its modernization were qualified through the analysis of the content of art studies and subjects, which is covered in the chapter "**Features of Study Programmes and Contents of Art Subjects at a College**". It has been analyzed in terms of general requirements for future specialists' training (Order of the Minister of Education and Science, 2005, No. 1551), qualitative components (Charles, 1998; Lepaitė, 2003; Žydzūnaitė, 2003, 2005, 2008) and the components of the suggested model (pict. 7) (studies, environment, participants' roles, music activity). It appeared that the programmes reflect the ideas determined by the shift of educational paradigm and vocational training directed towards their implementation. In comparison to conventional teaching, it is a qualitatively new context for a future specialist's pro-

fessional maturity. Consequently, the modernization of vocational training can be qualified as a strategy of educational paradigm shift.

Besides, some manifestations of traditional teaching were disclosed, especially in the assessment of subject contents and study process. Such qualities of the investigated programmes encouraged to search for teaching/learning strategies and adjust the system of methods in the process of modernizing art subject studies and testing their effectiveness by means of an experiment.

On the practical plane of vocational training, the possibilities of its modernization were evaluated through the analysis of the teachers' and students' viewpoints towards studies, which is presented in the chapter "**Subject Studies in Practice**". The research data demonstrated that there are no significant differences between university and college teachers' viewpoints towards study programmes. It is important to note that the collaboration of education participants was emphasized, however, the viewpoint towards programme modernization, contemporary education, relation between theoretical knowledge and practice appeared to be limited.

A lot of teachers view the purpose of the teaching/learning process as the orientation to the requirements for the final examination, identify the quality of a specialist's training with subject knowledge, emphasize the significance of reproductive activity, and apply oral and other teaching methods. The described teachers' role shows that it is necessary to raise their professional qualification and improve the purposefulness of studies in attributing the modernization of the process as a component of vocational training.

It is important to evaluate the student's role in analyzing contemporary studies. The data, presented in the sub-chapter "*Students' Viewpoint on Subject Studies*", show that university and college students are interested in subject aims and qualification descriptions. However, there are different attitudes towards vocational training – education of competencies ($p < 0,005$), organization of the study process ($p < 0,001$), vocational training in teaching the subjects ($p < 0,001$). These are confirmed by their attitudes towards creativity, encouragement of professional maturity by means of modern methods and the prerequisites of self-dissemination in the study process. The research demonstrated that colleges apply traditional teaching, which consolidates students' correspondent conception of the purpose of studies and attitude towards vocational maturity. This hinders the possibilities to implement paradigm shift in the practice of vocational training. Since the colleges emphasize practical purposefulness of studies (The Law on Higher Education of the Republic of Education, 2000; Order of the Minister of Education and Science, 2010, No. V-501), its peculiarities are very im-

portant in training future specialists. Hence, the professional purposefulness of vocational training, characteristic for college studies, is qualified as a strategy of the modernization of studies.

On the other hand, the student's viewpoint towards the studies is adjusted not only by the peculiarities of practice, but also by the context and social environment, which are discussed in the sub-chapter "*Factors Adjusting the Viewpoint on Subject Studies (Prerequisites of Correcting the Context of Studies)*". The research data show that the context of studies is adjusted by external factors (interest in the selected speciality and profession as well as the motifs of choosing an institution) and internal factors (attitude towards autonomous music activity, creative activity, self-expression and its possibilities in the study process). Having evaluated the process of art subject studies, it appeared that internal factors are especially variable. The increasing students' role in the studies of art subjects is the result of the modernity of the process and justifies the possibilities and significance of modernization in future specialists' training.

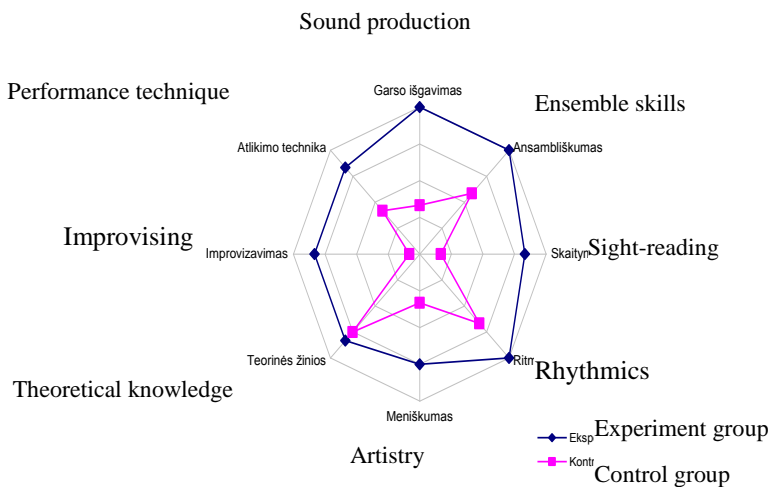
The conducted exploratory research on the theoretical and practical plane demonstrates the contemporary manifestations of vocational training, the real situation at an institution of higher education and possibilities to implement the shift of an educational paradigm through the modernization of studies. The possibilities and role of the implementation of study through the application of modern strategies in subject studies at a college are examined in the chapter "**Implementation of the Strategies of Studies Modernization in Training Future Specialists**".

The data of the students' evaluation of arranging educational projects and their influence on vocational maturity are explored. The research participants stress that teachers are more actively involved in collaborating with students in arranging projects, discussing and analyzing the environment and possibilities of their implementation, and systematizing the acquired subject knowledge. All these factors stimulate creativity, search for innovations and highlight other aspects of professional experience and activity, which modernize vocational training.

While examining the implementation of projects, the students emphasized the significance of self-assessment, team work, leadership skills, work planning, increasing interest in the activity, etc. They defined the roles of the teacher and student, the purpose of artistic activity, and professional adaptation in fighting the sense of fear while seeking for compromise in the team. They distinguished such personal traits as self-confidence, responsibility, accurateness and communicative skills. The following difficulties were also noticed: experience of stage behaviour, arrangement of event estimates, looking for sponsors, etc. It is noteworthy that some requests for

alteration of studies were indicated: the students suggested accepting innovations, developing a contemporary viewpoint towards studies and assessment of achievements, broadening the students' artistic experience and applying a variety of teaching strategies. These factors prove that future specialists' professional maturity is appropriate for them to be adjusted in the social environment and that they understand the modernity of their maturity and studies, disclosed during project-based activity and professional practice. Therefore, it is important to determine the significance of subject studies and contemporary strategies for the indicated professional maturity of a future specialist.

The sub-chapter “*Relationship of Art Studies and Vocational Training*” analyzes the experiment data obtained through modelling art education in piano classes. It appeared that by group performance of music and the encouragement of individual search for perfecting their music activity, the quality of the learners' artistic activity (knowledge, rhythmic, performance technique) not only improved, but also surpassed the indicators of control groups. The same is to be said about creative, sight-reading, ensemble skills and experience, which are topical for professional activity (pict. 15).

Pict. 15. *Music (artistic) experience of research participants at the end of the experiment (third section)*

The data of the third sub-chapter verify the advantages of the experiment group in comparison to the control group: statistically they are

more advanced in sound production ($t=8.000$, $df=2.000$, $p<0.015$) and performance technique ($t=3.536$, $df=4$, $p<0.024$). It is noteworthy that in theoretical knowledge acquisition ($t=0.500$, $df=4$, $p<0.643$) the experimental group equalled the control group (in the first section they stayed behind). Besides, the members of the experimental group are more advanced in the spheres of ensemble skills ($t=5.000$, $df=2.000$, $p<0.038$), sight-reading ($t=5.657$, $df=4$, $p<0.005$) and creativity (improvising $t=6.364$, $df=4$, $p<0.003$). The development of music activity is qualified with regard to the indicators of knowledge, rhythmic and performance technique, and its relation with professional activity (music activity in groups – Arback, 2008) is evaluated in terms of the changes in ensemble performance, creativity and sight-reading. All these factors point to the influence of art education on music and professional activity as well as the significance of modernizing art subject studies and vocational training as a unified entirety.

Since the achieved results of the experiment help to solve the tasks of art education by applying contemporary strategies of subject studies, it is maintained that profession-oriented art education is a strategy of modernizing art subject studies. Its significance is substantiated by research data: not only the experience and quality of activity changed in the experimental group, but the entirety of the learners' music culture (table 37 of the dissertation). Therefore, the strategy of subject studies makes the basis to adjust modern purposefulness of practical vocational training, inherent for a college. This purposefulness, in its turn, is a strategy of modernizing college studies. All the facts show that the modernization of studies at an institution of higher education is a strategy of the implementation of educational paradigm shift.

Such modernization of art subject studies encourages creating a modern process and context topical for a future specialist's maturity. Their unity is reflected in the suggested theoretical model (pict. 7), whose theoretical and practical significance is substantiated by the conducted research. Therefore, it is maintained that the topicality and evaluation of the theory and practice of subject studies is based on the educational paradigm shift inherent for the epoch.

Conclusions

1. The fast alterations of public culture and market demands have evoked the shift of educational paradigms, which determine the reorganization of future specialists' vocational training. As a result of the integration of Lithuanian vocational training into the European space of higher education, the transition from teaching to learning is accelerating, thus bringing forward the role of education participants' interaction and the influence of the environment and education context on a future specialist's maturity. This situation encourages an institution of higher education to consider cultural changes and epoch-based requirements for specialists and correspondingly adjust the theory and practice of studies. The dissertation substantiates that in the context of educational paradigm shift it is significant to evaluate the purpose of art subjects and modernize their studies, since it is a topical problem, determined by the epoch challenges, in terms of training future specialists at a college.

2. The dissertation discloses modernization of studies as a strategy of implementing educational paradigm shift. The research has shown that modernization is possible in the context of educational paradigm shift: by updating study programmes and subject modules and considering their contents and purpose in terms of vocational training; evaluating traditional and contemporary implementation of programmes, especially in the process of subject studies; adjusting the attitude towards a future specialist's professional maturity, quality and process of training, which are to be considered as the reorganized context of subject studies and vocational training.

3. The context of future specialists' vocational training and its changes correct the modernization of studies. The peculiarities of the context and its adjustment possibilities are revealed by assessing the teachers' and students' viewpoints towards studies, which include: their attitude towards teaching and learning, interpersonal relationships, collaboration and roles in the studies; the attitude towards study programmes and subject contents and purpose, purposefulness of studies, methods and assessment criteria applied for the encouragements of a future specialist's professional maturity; the students' interest in the selected speciality, profession and its factors; the viewpoint on the selected institution; the attitude towards study-based activity and its creative nature as well as the possibilities of self-expression and its significance for vocational maturity.

The research has shown that the alteration of the study context in the process of vocational training is especially reflected in the students' motivation and resolve in terms of profession, creativity and self-expression in the

studies, whereas among the teachers it is displayed in their viewpoint towards the implementation of the study programmes and contemporary methods, the purpose and significance of the teaching/learning process, the professional purposefulness of studies and the assessment of professional maturity. Thus, the context of the studies is disclosed as a component of vocational training and a prerequisite, factor and expression of the modernization of subject studies.

4. With regard to the situation determined by the educational paradigm shift, the practical purposefulness of vocational training, inherent for a college, has been revealed as a strategy of study modernization. It is implemented in the process of studies by adjusting the learner's activity and its context. The adjustment of the activity is reflected by evaluating the changes of subject-related activity (art subject – artistic activity) and individual artistic experience (knowledge, skills, interpretation of a work and search for possibilities, performance technique), and context-related experience topical for professional activity (ensemble skills, sight-reading, improvising, experience of group work, creative experience and possibilities).

The research has demonstrated that these factors are related to the changes in the context of vocational training, which was highlighted by the assessment of the students' interest in autonomous activity, educational projects, factors of professional adaptation, the acquired personal traits and the viewpoint towards the purposefulness and alteration of the studies.

5. A theoretical model (pict. 7) has been suggested for the modernization of subject studies in the process of vocational training. It involves subject studies (artistic activity, the learner's expression, formation of a person's culture, the system of assessment, new teaching strategies); environment of (self-)education (the learner's maturity, the learner's artistic maturity, spiritual values and virtues, creative activity, modern base for studies); the scope of research participants' roles (common teacher-learner activity, communication and collaboration, team work, general search for interpretation); music activity (musical and pedagogical reconstruction during the stages of the formation and education of the learner's artistic culture). The model functions in terms of integral relations among the distinguished components, which are related by interrelationship of the theoretical knowledge with practical activity, the chains of artistic activity, subject contents and teaching aids, vocational training and art education. Thus, vocational training is unified into a unanimous process as an impact on the learner's expression. This is achieved by qualifying the subject contents, study process and study context (of vocational training) as a unified entirety, not merely the subject contents and the context of the activity as appears in the case of conventional teaching.

The entirety of the research proves that the studies of art subjects modelled in this way are incorporated into the process of contemporary vocational training and constitute its significant component. However, in order to perfect vocational training at Lithuanian colleges on the basis of this model, it is necessary to revise the purpose of subjects in terms of a specialist's professional activity, search for a broader scope of his/her activities and roles; the teachers should include more active methods, emphasizing critical thinking and reflection and correspondent to contemporary requirements of higher education, as well as involve the totality of competencies during the practice.

6. The conducted research displayed other viable aspects of problem analysis. In order to reorganize future specialists' vocational training at a college, it is essential to make a thorough analysis of the scope of competencies involved in the programmes, possibilities to model the studies of creative subjects, evaluate interdisciplinary integration, revise the modern context of studies, disclose this significance of the experience of subject studies for various social situations typical for vocational training, etc. All the factors indicate that subject studies, adjusted by the shift of an educational paradigm, and their modernization are a prerequisite, factor and expression of contemporary vocational training.

SUGGESTIONS AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS

For policy-makers of vocational training:

- To recommend the theoretically and empirically substantiated model of contemporary music (art) education to non-university institutions of higher education, which train specialists of art.
- To implement the contemporary educational paradigm in the system of education, pedagogical process and the content of study programmes (*curriculum*). It is a possibility to modernize art studies and vocational training in terms of humanistic and democratic approach.
- To consolidate interdisciplinary integration in Lithuanian non-university study programmes, encourage it in the process of art subject studies and extend the scope of education participants' roles. To emphasize the purpose of art studies in modernizing future specialists' training at an institution of higher education.
- To arrange research of the modernization of studies as an educational phenomenon in terms of the alteration of personal culture, unity of art education and vocational training, aspects of artistic and professional experience in the process of a specialist's maturation.
- Regarding the unity of art education and vocational training, to recommend the reorganization of art subject studies by linking them to vocational practice.
- To encourage the establishment of modern, flexible and interactive environments in Lithuanian non-university institutions.

For the teachers of art subjects:

- To plan a favourable teaching/learning environment in the study process, in which they would apply innovative teaching/learning methods and strategies, consolidate teacher-learner interaction, interdisciplinary integration, purposeful teaching/learning and relationship between professional knowledge and practice.
- To involve a wider scope of competencies into study programmes.
- To encourage the learners' artistic expression.

For the institutions training art specialists:

- To analyze and adjust the studies of art subjects and vocational training with regard to the modernization of the process.
- To model specialists' training by focusing on the learner.
- To strive for the creative activity and implementation of active teaching/learning methods and strategies.

IVADAS

Temos aktualumas. Sparti pasaulinė globalizacija skatina šiuolaikiškai siekti nacionalinių tikslų, tobulinti valstybės ir visuomenės funkcionavimo mechanizmus. Atitinkamai aktualu pertvarkyti ir švietimo sistemą, kuri užtikrintų europinius standartus ir šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią švietimo kokybę (Lietuvos švietimo gairės, 2002). Todėl švietimo koncepcija (1992) ir kiti pertvarkos dokumentai akcentuoja edukacinių paradigų virsmą, kurio išraiška – modernizuoti vadovėliai, programos, mokymo(si) įranga (Želvys, 2003). Tai aktualu ir aukštosios neuniversitetinėms mokykloms, kurios skirtos rengti specialistus atsižvelgiant „į valstybės ir darbo rinkos poreikius“ (Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymas, 2000).

Šis kontekstas lemia profesinio rengimo ypatybes ir šiuolaikišką pertvarką. Deja, klasikine mokymo paradigma grindžiamas ir į žinių perteikimą orientuotas procesas, kuris vis dar pasireiškia rengiant būsimus specialistus, riboja asmenybės sklaidą šiuolaikinėje visuomenėje, trikdo būsimo specialisto kūrybingumo raidą, sukelia prieštaravimus tarp ugdytinio įgyjamos ir sociokultūrinei integracijai aktualios patirties. Tai reiškia, kad laikotarpio iššūkiai reikalauja esminių profesinio rengimo pokyčių, kurie teorijoje atsispindi edukacinių paradigų virsmu.

Paradigma (gr. *paradeigma* – pavyzdys) – tam tikros bendruomenės nariams būdingų įsitikinimų, vertybių, metodų ir t. t. visuma (Kuhn, 2003); realybės teorinis ir metodologinis vaizdinys (Bitinas, 2000); metodinių priemonių visuma, kuria vadovaujama(si) sprendžiant pedagogines problemas (Šiaučiukėnienė ir kt., 2006); kultūros nulemta teorinė nuostata – pagrindas modeliuoti ar vertinti praktikoje egzistuojančius ugdymo variantus (Kievišas, 2008). Šiuolaikinės paradigmos pagrindu siekiama kurti atvirą žmogų, per jį – atvirą kultūrą (Lukšienė, 2000). Praktikoje edukacinių paradigų virsmas įgyvendinamas modernizuojant studijų (ugdymo) procesą.

Modernizuoti (angl. – *modernize*; pranc. – *moderniser*; rusiš. – *модернизировать*) sąvoka suprantama kaip šiuolaikiškai sudabartinti, keisti naujoviškai, pagal šių dienų reikalavimus (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 2000; Tarptautinių žodžių žodynas, 2008). Tai reiškia, kad sąvokos „modernus“ ir „šiuolaikinis“ yra sinonimai. Edukologijoje, pasak M. Lukšienės (2000), jis vartojamas naujoviškumo prasme. Todėl studijų modernizavimas yra *kiekvienam laikotarpiui* būdingas reiškinys ir svarbi tyrimų sritis.

Analizuodami aukštojo mokslo pertvarkos problemas, mokslininkai ieško galimybių, kaip tenkinti kintančius visuomenės poreikius. Galimybės

išryškėja, kai šiuolaikinės studijos orientuojamos į rinkos jėgas (Carnell, Lodge, 2002; Foley 2007; Falchikov, 2007; Jarvis, 2001; Longworth 2007). Tuo tikslu siūloma taikyti įvairias mokymo(si) ir dėstyimo strategijas (Elton, 2001; Ylijoki, 2000; Lindsay, Breen, Jenkins, 2002), akcentuojama dalykų integracija (Griffiths, 2004), mokymo(si) prasmės paieškos (Askew, Lodge, Reed, 2008; Canas, Ford, Hill, Brennan, Carff, Suri, Coffey, 1995; Hativa, Goodyear, 2002; Kirschner, Sweller, Clark, 2006; Mayers, 2000). Būtent prasmingas mokymas(is) skatina studentus ieškoti naujų idėjų, remtis plataus spektro veikla, o dėstytojus skatina ieškoti naujų rengimo strategijų.

Šiuolaikiškos studijos pasižymi dalykų integracija ir partneriška dėstytojų bei studentų sąveika (Griffiths, 2004; Hunt, 2007; Shulman, 2005). Be to, gilinantįsi į profesinio rengimo problemas svarbu vertinti ir savarankiško darbo reikšmingumą bei atotrūkį tarp profesinių žinių ir praktinės veiklos (Conway, 2001; Goddard, Tschannen-Moran, Hoy, 2001; Utley, Delquadri, Obiakor, Mims, 2000). Visa tai žymi profesinio rengimo teorijos raidą ir praktikos pertvarkymo tendencijas, prie kurių svarbu derintis profesinio rengimo sistemai integruojantis į Europos aukštojo mokslo erdvę (Berlyno komunikatas, 2003; Bolonijos deklaracija, 1999; ir kt.).

Lietuvos mokslininkai taip pat nagrinėja šiuolaikiškas studijas, išskiria asmenybės brandos, tarpasmeninių santykių, profesinės kompetencijos ir kitas profesiniam rengimui aktualias problemas (Adamonienė, Daukilas, Krikščiūnas, Maknienė, Palujanskienė, 2003; Adomaitienė, Zubrickienė, Teresevičienė, 2008; Aramavičiūtė, 1998, 2005; Barkauskaitė, 2001; Gudaitytė, 2001; Jucevičienė, 1998, 2003; Lepaitė, 2003; Laužackas, Dienys, 2004; Laužackas, Danilevičius, Gurskienė, 2004; Mažeikis, 2006; Martišauskienė, 2004, 2007; Šernas, 2005, 2007; Šveikauskas, 2000). Daug dėmesio skiriama specialisto profesinės brandos tyrimams (Kondratienė, 2007; Navaitienė, 2000; Šernas, 1998), profesinio rengimo modeliavimui (Juodaitytė, Šedžiuvienė, 2005). Tai svarbu rengiant būsimus specialistus ir universitetuose, ir neuniversitetinėse aukštosiose mokyklose.

Kolegijose profesinis rengimas pasižymi praktiniu kryptingumu (LR aukštojo mokslo įstatymas, 2000). Vadinasi, ypač svarbu vertinti dalykų studijas. Jos grindžiamos konkrečių dalykų turiniu ir jiems būdinga veikla. Tačiau rengiant būsimą specialistą tai yra būtina, bet nepakankama sąlyga. Svarbu ir tai, kaip studijuojant dalyką yra tobulinama profesinė veikla ir kaip įtvirtinama dalyko studijų asmeninė, o ne tik socialinė prasmė. Todėl rengiant specialistą svarbu akcentuoti visavertį individualios kultūros ugdymą ir profesinės kvalifikacijos tobulinimą kaip vieningą visumą (Kondratienė, Kievišas, 2007). Šis požiūris grindžiamas dalyko kaip

sistemos ir studijų proceso vienovės samprata (Кевишас, 1998). Būtent remiantis proceso ypatybėmis ir kryptingumu susiejama dalykui būdinga veikla su profesine veikla – studijų praktikos kryptingumas koreguoja pasireiškiantį meno dalyko ir pedagoginio proceso vienovės poveikį, nukreiptą skatinti asmenybės tapsmą profesinio rengimo kaip studento kultūros ugdymo procese. Taip sukuriama būsimų specialistų kvalifikacijai ir kompetencijai tobulinti pritaikytas profesinio rengimo procesas, kuris skiriasi nuo asmens kultūrai ugdyti pritaikyto bendrojo lavinimo proceso. Kur slypi šių procesų esminiai skirtumai? Jie aiškiai atsiskleidžia vertinant ir meno dalykų, taip pat ir muzikos studijas.

Muzikos studijų poveikis asmens kultūrai analizuojamas įvairiais aspektais. Antai A. Piličiauskas (1998), nagrinėdamas bendrąjį muzikinį ugdymą, dėmesį skiria audialiam muzikos pažinimui ir individualios prasmės paieškoms. Z. Rinkevičius (2002, 2005, 2006, 2009) analizuoja muzikinio ugdymo kryptingumą ir paskirtį, A. Girdzijauskas (2008) atskleidžia dvasingumo ugdymo muzikine veikla strategijas, J. Kievišas (1997, 1998) formuluoja muzikinės raiškos teorinius pagrindus ir asmens meninės kultūros tapsmo koncepciją.

Muzikos kaip meno studijas, kurios yra būdingos bendrajam lavinimui ir skatina asmenybės brandą, nagrinėja ir užsienio autoriai (Абдуллин, Николаева, 2006; Школяр, 2002; Цыпин 2001; Яконюк, 2007). Tam skirtos ir K. Orfo (Orff, 1970), Z. Kodajaus (Kodály, 1983), S. Suzukio (Suzuki, 1981); D. Kabalevskio (Кабалевский, 1983) bei kitos pasaulyje žinomos koncepcijos. Jomis remiantis nagrinėjamos ir profesinio rengimo ypatybės (Gribačiauskas, 2003; Kirliauskienė, 2001; Lasauskienė, 2007; Strakšienė, 2002; Tavoras, 2009; Vitkauskas, 2003; ir kt.). Kitas klausimas, kur slypi galimybės modeliuoti būsimų specialistų šiuolaikišką profesinį rengimą studijuojant meno dalykus.

Meno dalykų studijos profesinio rengimo procese įgauna naujų funkcijų, lyginant su bendruoju lavinimu. Esmė ta, kad rengiant būsimą specialistą (ugdytoją) siekiama studijuoti meninio ugdymo ir jo įgyvendinimo, o ne tik meno ypatybės. Pavyzdžiui, J. Kievišas (2007, p. 6) skiria „meno, meninio ugdymo ir meninio ugdymo studijų ypatybės“. Pastarųjų studijomis ir pasižymi profesinio rengimo procesas. Tačiau norint studijuoti meninio ugdymo ir jo įgyvendinimo ypatybės praktikoje reikia remtis konkrečia veikla bei procesu. Tai modeliuojama studijuojant meno dalykus. Kita vertus, studijuojant sumodeliuoto proceso ypatybės yra įtvirtinama atitinkama profesinė veikla, o keičiant studijuojamo proceso ypatybės atsiranda galimybės šią veiklą ir profesinę kompetenciją tobulinti. Tai konkretina meno dalykų studijų funkcijas rengiant būsimus specialistus ir atskleidžia galimybės modeliuoti šiuolaikišką profesinio rengimo procesą.

Meno dalykų studijų funkcijos bei galimybės edukacinių paradigų virsmo kontekste išryškėja lyginant, pavyzdžiui, meno pažinimui skirto proceso (Karatajienė, 2001; Matijkienė, 2004) ir ugdymui bei raiškai skirto proceso (Gaučaitė, 2004; Kisielytė-Sadauskienė, 2003) teorinius pagrindus. Tai konkretina meninio ugdymo kaip specialistų rengimo sistemos komponento sampratą bei paskirtį (Pabrėža, Kievišas, 2004).

Kita vertus, atsižvelgiant į aukštosios mokyklos paskirtį svarbu vertinti ne tik meno dalykų studijų ir meninio ugdymo, bet ir profesinio rengimo ypatybes. Kolegijoje meno dalykų studijų ypatybes svarbu nagrinėti atsižvelgiant į praktinį tokių studijų kryptingumą. Tą patvirtina R. Kondratienės (2007) pagrįsta būsimų specialistų meninio ugdymo ir profesinio rengimo vienovės teorija, kurią papildo individualizacijos ir individualizavimo tarpusavio priklausomybės samprata (Kanapickaitė, 2009). Šis požiūris grindžiamas edukacinių paradigų virsmo ir jų nulemtu profesinio rengimo konteksto vertinimu bei įtaka būsimo specialisto profesinei brandai. Tai reiškia, kad dalyko studijų teoriją svarbu nagrinėti konkrečios praktikos kontekste, taip atskleidžiant šiuolaikiško profesinio rengimo savitumą kolegijoje.

Kontekstas (lot. *contextus* – surištas) yra labai plati sąvoka, kuri reiškia kokio nors fakto, įvykio, reiškinio aplinkybes, sąlygas, aplinką (Tarptautinių žodžių žodynas, 2008). Nagrinėjant būsimų specialistų rengimą, jo kontekstą svarbu konkretinti edukaciniu požiūriu. Pavyzdžiui, mokinio kultūra atspindi mokyklos ir platesnį sociokultūrinį kontekstą (Кевишас, 2007, p. 95). Tačiau ugdymo procese konteksto poveikis asmens kultūrai pasireiškia mokinio veiklai sukuriamu pedagoginiu kontekstu, kuris ugdytinio yra transformuojamas į individualų ir saviraiškai tinkamą veiklos kontekstą (ten pat, p. 111). Ši samprata yra universali, nes profesinis rengimas vertintinas kaip savitas asmens kultūros ugdymo etapas ir būdas (ten pat, p. 212).

Konteksto ugdomasis vaidmuo ypač išryškėja edukacinių paradigų virsmo atveju, kai ugdytinis skleidžia pasitelkdamas savo patirtį ir kūrybinį potencialą. Todėl formalių dalyko studijų ir platesnio konteksto ryšys rengiant būsimą specialistą yra jo šiuolaikiškos profesinės brandos požymis, aplinkybė bei veiksnys. Tai konkretina dalykų studijų paskirtį ir tyrimus profesinio rengimo procese.

Kita vertus, atsižvelgiant į ilgą laiką mūsų šalyje vyravusią „specializuotų menininkų“ rengimo tradiciją daug dėmesio yra skiriama teorinių žinių perteikimui, atlikėjui būdingos veiklos įgūdžių formavimui. Tai būdinga rengiant visų meno sričių specialistus. Tačiau visuomenei reikalingi ir tokie meno srities specialistai, kurie gebėtų organizuoti meninį ugdymą, o ne tik patys galėtų muzikuoti ar reikštis remdamiesi kitokia

menine veikla. Vadinasi, jiems svarbu studijuoti ne tik meno ir jo dalykų ypatybes, bet ir įgyvendinimą praktikoje. Be to, spartėjant paradigmu kaitos procesams Europoje, svarbu akcentuoti perėjimą nuo mokymo prie mokymo(si). Edukologijos požiūriu tai erdvė aukštojoje mokykloje tobulinti meno dalykų studijų teoriją ir pertvarkyti praktiką atsižvelgiant į edukacinių paradigmu virsmą bei jo nulemtą kontekstą. Visa tai rodo, kad meno dalykų studijos rengiant būsimus specialistus kolegijoje (edukacinių paradigmu virsmo kontekstas) yra aktuali pedagoginė **problema**.

Tokią problemą galima nagrinėti įvairiais aspektais. Atsižvelgiant į meno dalykų studijų funkcijas profesinio rengimo procese, į šiuolaikiškų studijų poreikį ir praktinį kryptingumą kolegijoje ypač svarbu atskleisti, kokios yra galimybės meno dalykų studijas įkomponuoti į šiuolaikišką profesinio rengimo procesą, kokie veiksniai skatina būsimą specialistų studijuoti meno dalykus, koku būdu studijuojant meno dalykus įtvirtinami būsimo specialisto šiuolaikiškos profesinės brandos pagrindai, koks yra edukacinių paradigmu virsmo nulemtas dalykų studijų kontekstas ir jo vaidmuo pertvarkant profesinį rengimą kolegijoje.

Tyrimo objektas – meno dalykų studijos rengiant būsimus specialistus kolegijoje (edukacinių paradigmu virsmo kontekstas).

Tyrimo tikslas – ištirti meno dalykų studijas edukacinių paradigmu virsmo kontekste vertinant kolegijai būdingą būsimų specialistų profesinį rengimą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti meno ir meno dalykų studijas, jų ypatybes asmens kultūros ugdymo ir profesinio rengimo požiūriu atsižvelgiant į edukacinių paradigmu virsmą ir jo nulemtą kontekstą.

2. Pagrįsti meno dalykų studijas kaip profesinio rengimo komponentą ir būdą įtvirtinti būsimo specialisto šiuolaikiškos profesinės brandos pagrindus kolegijoje.

3. Įvertinti asmens meninę patirtį kaip būsimo specialisto profesinės brandos veiksnį šiuolaikiškų studijų procese.

4. Pagrįsti aukštajai mokyklai tinkamą ir būsimų specialistų profesiniam rengimui aktualų meninio ugdymo ir meno dalykų šiuolaikiškų studijų teorinį modelį.

5. Pateikti rekomendacijas, kaip kolegijoje tobulinti profesinį rengimą atsižvelgiant į edukacinių paradigmu virsmo ir būsimo specialisto šiuolaikiškos profesinės brandos nulemiamą dalykų studijų kontekstą.

Disertacijoje taikyti šie **tyrimo metodai**:

Mokslinės literatūros šaltinių analizė atlikta grindžiant vieną iš paradigmu kaitos strategijų – modernizavimo aktualumą ir jo įgyvendinimą

Lietuvoje, išryškinant ir pagrindžiant šiuolaikišką meno dalykų studijų modelį edukacinės paradigmos kontekste.

Švietimo dokumentų analizė. Studijuojant Lietuvos aukštųjų neuniversitetinių mokyklų, Panevėžio kolegijos studijų programas ir meno dalykus/modulius įvertintos meno specialistų profesinio rengimo ypatybės. Užsienio ir Lietuvos muzikos koncepcijų bei programų analize atskleistos galimybės modeliuoti meno dalykų studijas profesinio rengimo procese.

Anketinė apklausa. Lietuvos universitetų, kolegijų studentų ir dėstytojų anketinė apklausa taikyta siekiant sudaryti išsamų vaizdą apie meno dalykų studijas aukštojoje mokykloje. Panevėžio kolegijos muzikos pedagogikos studijų programos studentų anketine apklausa siekta nustatyti interesą pasirenkant profesiją ir specialybę.

Diagnostinės užduotys, parengtos disertacinio darbo autorės, siekiant atskleisti asmens meninę ir profesinę patirtis studijų procese. Vertinti respondentų pasiekimai meno dalykų studijų ir profesinės brandos požiūriu.

Kokybinės turinio (content) analizės metodas taikytas tiriant kolegijos informantų požiūrį į meno dalykų studijas, perėjimo nuo mokymo prie mokymo(si) ir į projektų taikymą profesinio rengimo procese.

Edukaciniai projektai ir pedagoginis eksperimentas pasitelkti siekiant išryškinti ir patikrinti jų ir dalykų studijų kaitos reikšmę studijų procese.

Statistinė tyrimo duomenų analizė, atlikta naudojant SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 16.0 for Windows statistinių duomenų apdorojimo programą. Taikyta ir realizuota aprašomoji statistika: absoliučių ir procentinių dažnių, vidurkių skaičiavimai, naudoti diagnostinių pjūvių, Stjudento t-testo, chi kvadrato kriterijaus skaičiavimas ir jų analizė. Pateiktiems paveikslams, diagramoms, lentelėms sudaryti naudotos Microsoft Excel 2003 ir SPSS/16.0 for Windows programos.

Disertacinio **darbo teorinį pagrindą** sudaro:

- *Paradigmų kaitos teorija* ugdymo srityje: studijų kokybė, dalykų integracija, studijų turinio atnaujinimas, bendradarbiavimas, mokymas(is) per pedagoginę sąveiką, mokymo turinio kaita, dėstytojų strategijos, edukacinių procesų sąveika su kasdienine žmogaus veikla (Bitinas, 2000; Baryshnikova, 2006; Falchikov, 2005, 2007; Kuhn, 2003; Lukšienė, 2000; Poberejnikov, 2001; Šiaučiukėnienė ir kt., 2006; Горлинский, 1999; Максимова, 2004, 2007).

- *Asmenybės savimonės ir saviraiškos teorija,* skatinanti saviraišką, kūrybingumą, bendravimą bei bendradarbiavimą. Asmenybės tapimas yra dinamiškas procesas, nes jį sąlygoja sąlytis su kitais žmonėmis, su visuomene. Ugdymo procese siekiama asmenybės tobulėjimo, asmens

poreikių tenkinimo, asmenybės profesinės saviraiškos galimybių (Mayers, 2000; Maslow, 1970).

- *Humanistinė ugdymo koncepcija*, grindžiama interaktyvia sąveika su žinių ir žinojimo procesais, prasmingu asmenybės ugdymu (Bitinas, 2000; Butkienė, Kepalaitė, 1996; Gage, Berliner, 1994; Greimas, 1991; Hargreaves, 1999; Jucevičienė, 1998, 2003; Juodaitytė, 2002, 2004; Kierkegaard, 1949; Pukelis, 1998; Pukelis, Sajienė, 2000; Zuzevičiūtė, Teresevičienė, 2007). Ši koncepcija yra svarbi meniniam ugdymui, nes padeda ugdymo dalyviams suvokti savo vaidmenis, bendradarbiavimą, skatina ugdytinio aktyvumą.

- *Muzikos pažinimo teorija* (Balčytis, 1980, 1982, 1986; Daugaravičius, 1986, 1989; Kodály, 1971; Marcinkevičius, 1989, 1990, Orff, 1975; Surgautaitė, Balčytis, 1983; Suzuki, 1969; Кабалевский, 1973, 2005), kurioje svarbi perteikiamų žinių sistema. Šio mokymo teorija orientuoja į praktinę muzikavimo patirtį ir muzikos pažinimą.

- *Asmens meninės (muzikinės) raiškos ir kultūros tapsmo teorija* (Kievišas, 1997, Кевишас, 1998), kuriai ypač reikšmingos asmeninės prasmės paieškos studijuojant muzikos dalykus (Piličiauskas, 1984, 1998), muzikos dalyko studijos ir meninis ugdymas kaip dvasinio ugdymo vyksmas (Rinkevičius, 2002, 2005, 2010), konteksto vaidmuo asmenybės brandos procese (Кевишас, 2007; Сериков, 2005; Яконюк, 2007). Remiantis šia teorija muzikinis (meninis) ugdymas siejamas su profesiniu rengimu.

Tyrimo metodologija grindžiama:

- *Liberaliojo ugdymo nuostatomis*, akcentuojančiomis demokratinės visuomenės ir aukštojo mokslo vertybių ryšius (Gudaitytė, 2001, 2004; Kraujutaitytė, Pečkaitis, 2003; McCune, Hounsell, 2007; McKeachie, 2002; McLaughlin, 1997; Smith, Naylor, 2001).

- *Konstruktivizmo teorija*, akcentuojančia mokymą(si) kaip žinojimo teoriją (De Corte, 2001; Novak, Canas, 2006), kuria remdamiesi mūsų jutiminiai suvokimai ir pažinimas atkuria aplinką (Barkauskaitė, Gudžinskienė, 2007). Edukacinės paradigmos kaitoje mokymas(is) tampa paties individo konstrukcine veikla, kurioje mąstymo būdą turi atrasti kiekvienas asmeniškai (Ahlberg, Dillon, 1999; Gray, 1997; Jucevičienė, 1998; Petty, 2006; Reich, 1996; Šiaučiukėnienė, 1997; Teresevičienė, Gedvilienė, 2003; Werning, 1998). Remiantis konstruktivizmo teorijai būdingu požiūriu, kad proceso centre aktualu įtvirtinti ugdytinį ir skatinti jo kūrybą, sukuriama palanki terpė meno dalykų studijoms ir dinamiškai asmenybės kaitai.

- *Visuminio (holistinio) ugdymo* idėjomis, kurios pagrindžia konceptualias nuostatas: žmogus yra integrali esybė ir ugdymo(si) procese

skleidžiasi holistiškai – kaip visuma, kaip savarankiškas subjektas, turintis brandžios asmenybės savimonę. Holistinis požiūris į tiriamą objektą skatina suprasti ugdymo paradigmu kaitos esmę, socialinius ir istorinius veiksnius. (Jackūnas, 2000, 2004; Morin, 1997).

- *Kokybinio ir kiekybinio tyrimo metodologine koncepcija* (Biggs, 2003; Bitinas, 2006; Bitinas ir kiti, 2008; Downe-Wambolt, 1992; Kardelis, 2002; Šaparnis, 2000). Taikant šiuos tyrimo metodus atskleidžiamos skirtingos reiškinio pusės: kiekybinė (sisteminis skaitmeninės informacijos rinkimas bei jos analizė) ir kokybinė (sisteminis žodžio ar kitos informacijos rinkimas bei jos analizė); priežastiniai ryšiai tarp priklausomų ir nepriklausomų kintamųjų bei jų vertinimas subjektyvios patirties kontekste. Toks tyrimų strategijos derinys pasirinktas siekiant analizuoti meno dalykų studijas atsižvelgiant į edukacinių paradigmu kaitą. Kokybinio tyrimo duomenų analizei naudota pamatinė teorija (*Grounded theory*). Ji sumažina teorijos ir praktikos atotrūkį, atskleidžia tyrėjo sąveiką su duomenimis, kurie leidžia „teorinių teiginių verifikavimą, pasiremiant teksto fragmentais“ (Bitinas, 2006, p. 278).

Tyrimo organizavimo etapai:

Pirmajame tyrimo etape (2006 m. sausio – 2006 m. gruodžio mėn.) nagrinėtos meno dalykų studijos rengiant būsimus specialistus kolegijoje, atskleisti šiuolaikinių meno dalykų studijų komponentai, muzikinio ugdymo ypatumai, sudaryti ir pagrįsti teoriniai modeliai. Atliktas tyrimas, kuris leido susipažinti su Lietuvos kolegijose realizuojamomis studijų programomis, Panevėžio kolegijos Rokiškio filiale esančiomis meno studijų programų ir meno dalykų turiniu, išskirti jų kokybinius požymius, atskleisti modernizavimo apraiškas.

Antrajame etape (2007 m. sausio – 2007 m. gruodžio mėn.) apibrėžta mokslinė problema, tyrimo objektas, tyrimo uždaviniai, kurta tyrimo metodika bei sudarytos anketos. Diagnostiniu tyrimu siekta atskleisti švietimo dalyvių (dėstytojų ir studentų) požiūrį į meno dalykų studijas aukštojoje mokykloje. Tirti studijų vertinimo veiksnius, turintys įtakos studentų – būsimų meno specialistų profesijos bei specialybės pasirinkimui.

Trečiajame etape (2008 m. sausis – 2008 m. gruodžio mėn.) taikytos studijų modernizavimo strategijos, įgyvendinti edukaciniai projektai, pedagoginiu eksperimentu patikrintas šių strategijų funkcionavimas muzikos dalyko (fortepijono) studijose. Gautų tyrimo duomenų pagrindu tikrinti asmens kultūros pokyčiai. Rašiniu-esė išsiaiškinta, kuo meno dalyko studijos aktualios profesiniam rengimui.

Ketvirtajame etape (2009 m. sausio – 2009 m. gruodžio mėn.) parengtas disertacijos tekstas, suformuluotos išvados ir rekomendacijos.

Ginamieji teiginiai:

1. Profesinio rengimo modernizavimas yra edukacinių paradigų virsmo įgyvendinimo strategija. Tai teorinė visuma, kuri atsiskleidžia vertinimais, kad: kolegijai būdingas praktinis profesinio rengimo kryptingumas yra studijų modernizavimo strategija ir profesiniu požiūriu kryptingas meninis ugdymas yra meno dalykų studijų modernizavimo strategija.

2. Edukacinių paradigų virsmo kontekste meninio ugdymo ir profesinio rengimo vienovė yra meno dalykų studijų teorijos ir praktikos veiksnys bei rodiklis.

3. Edukacinių paradigų virsmas yra šiuolaikiško profesinio rengimo konteksto ir jo pertvarkymo prielaida, o profesiniu požiūriu kryptingas meninis ugdymas yra meno dalyko šiuolaikiškų studijų ir jų konteksto kūrimo prielaida.

4. Ugdymo subjektų kompetencijos ir nuostatos profesinio rengimo atžvilgiu, taip pat dalyko turinys ir studijų kryptingumas yra vieninga visuma – studijų kontekstas, kuris pasireiškia kaip būsimo specialisto profesinio rengimo ir brandos komponentas.

5. Kultūros raidos ir edukacinių paradigų virsmo nulemtas profesinio rengimo, dalykų studijų ir ugdytinio veiklos kontekstas bei jo kaita yra profesinio rengimo ir būsimo specialisto profesinės brandos modernizavimo prielaida, veiksnys ir išraiška.

Darbo naujumas. Atlikta meno dalykų studijų ir jų paskirties profesinio rengimo procese teorinė analizė bei atskleistos praktinės įgyvendinimo galimybės atveria specialistų šiuolaikiško rengimo strategijas, leidžia žvelgti į dalykų studijas kaip profesinio rengimo reiškinį, vertinti meno dalykų studijų būklę ir diagnozuoti kaitą edukacinių paradigų virsmo kontekste.

Teorinis tyrimo reikšmingumas. Išnagrinėta laikotarpiui būdinga meno dalykų mokymo ir meninio ugdymo samprata edukacinių paradigų virsmo kontekste bei pagrįstos studijų strategijos – profesiniu požiūriu orientuotas meninis ugdymas ir studijų praktinis kryptingumas. Atliktu tyrimu įrodyta, kad aukštojoje mokykloje meno dalykų studijos vertintinos kaip profesiniu požiūriu orientuotas meninis ugdymas. Todėl modernizuojant studijas atsisakoma į siaurus dalyko pažinimo tikslus orientuoto tradicinio mokymo, kuris keičiamas profesiniu požiūriu orientuotu meniniu ugdymu.

Pristatyti būsimo specialisto profesinio rengimo, tradicinio muzikos mokymo ir šiuolaikiško muzikinio (meninio) ugdymo teoriniai modeliai. Studijuojant meno dalyką atskleistos galimybės ugdytiniam kurti veiklos kontekstą ir ugdytojams taikyti šiuolaikiškų ugdymo metodų sistemą, taip

dalyko studijas įkomponuojant į profesiniu požiūriu orientuotą meninio ugdymo procesą.

Muzikinio (meninio) ugdymo teorinis modelis grindžiamas šiuolaikine ugdymo paradigma, nes apima ir studijų kontekstą, o ne tik dalyko turinį. Tai papildo meno dalyko studijų ir profesinio rengimo vertinimo teoriją.

Studijų modernizavimas atskleistas kaip edukacinių paradigmų virsmo įgyvendinimo strategija. Tai pasireiškia kolegijai būdingu praktiniu profesinio rengimo kryptingumu kaip studijų modernizavimo strategija ir profesiniu požiūriu kryptingu meniniu ugdymu kaip meno dalykų studijų modernizavimo strategija. Todėl studijų modernizavimu įgyvendinamas edukacinių paradigmų virsmas yra šiuolaikiško profesinio rengimo konteksto ir jo pertvarkymo prielaida, o profesiniu požiūriu kryptingas meninis ugdymas yra meno dalyko šiuolaikiškų studijų ir jų konteksto kūrimo prielaida.

Nustatyta, kad ugdymo subjektų kompetencijos ir nuostatos profesinio rengimo atžvilgiu, taip pat dalyko turinys ir studijų kryptingumas vertintinas kaip vieningas studijų kontekstas – būsimos specialisto profesinio rengimo bei brandos komponentas. Tokia konteksto samprata ir paskirtis yra reikšminga plėtojant kultūros raidos ir edukacinių paradigmų virsmo nulemtą profesinio rengimo ir meno dalykų studijų teoriją aukštojoje mokykloje.

Praktinis disertacinio darbo reikšmingumas. Parengtas šiuolaikiško muzikinio (meninio) ugdymo teorinis modelis taikytinas pedagogams identifikuojant meno dalykų studijų profesinį kryptingumą ir įtvirtinant būsimos specialisto šiuolaikiškos profesinės brandos pagrindus kolegijoje. Tai patvirtina modelio universalumą ir galimybes jį taikyti modernizuojant kitų dalykų studijas.

Aprobuoti edukaciniai projektai taikytini tobulinant studentų profesinę veiklą, mokymą(si) per patirtį, skatinant dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą.

Pasiūlytas profesiniu požiūriu kryptingo ir pedagoginiu eksperimentu patikrinto meninio ugdymo modelis (taikytas pertvarkant muzikos studijas fortepijono užsiėmimuose) atveria galimybes integruoti meno dalykų studijas į būsimų specialistų profesinio rengimo procesą.

Edukacinių paradigmų virsmo kontekste išnagrinėta profesinio rengimo praktika leidžia:

1. įtvirtinti meno dalykų studijas kaip būsimų specialistų profesinio rengimo komponentą;
2. atveria galimybę pertvarkyti būsimų meno specialistų rengimą kolegijoje;

3. taikyti praktiškai patikrintas profesinio rengimo modernizavimo strategijas kolegijoje;

4. koreguoti būsimų specialistų profesinę brandą bei suteikti naujų įžvalgų tobulinant meno dalykų studijas kultūros raidos ir visuomenės reikalavimų požiūriu.

Atskleista meno dalykų studijų samprata, paskirtis ir modernizavimo galimybės profesinio rengimo procese padės aukštosioms mokykloms modernizuoti būsimų specialistų profesinį rengimą ir įgyvendinti edukacinių paradigų virsmą remiantis demokratijos idėjomis.

Tyrimo perspektyva. Atlikti tyrimai parodė, kad tobulinant šiuolaikišką profesinį rengimą aktualu išsamiau nagrinėti profesinės ir dalyko studijoms skirtos veiklos ryšius, subjektų bendradarbiavimą profesinio rengimo procese, kompetencijų spektro plėtros galimybes, mokymo(si) aplinkybes, profesinio rengimo modernizavimo sampratos ir praktikos dermę, dėstytojų lankstumą naudojant įvairius mokymo(si) metodus, edukacinių paradigų virsmo nulemiamą studijų kontekstą, ugdytinio vaidmenį rekonstruojant aplinką kaip kontekstą savo veiklai ir kitus aspektus. Tai galimybė įtvirtinti studijų modernizavimą kaip edukologinį reiškinių pertvarkant studijų programas ir procesą laikotarpio kultūros ir jos kaitos atžvilgiu.

Disertacinio darbo struktūra ir apimtis. Darbą sudaro *įvadas, sąvokų žodynelis, trys dalys, išvados, rekomendacijos ir pasiūlymai, literatūros šaltinių sąrašas ir priedai*. Disertacijoje pateiktos 42 lentelės ir 15 paveikslų. Naudotos literatūros sąrašą sudaro 333 pozicijos lietuvių, anglų, vokiečių, rusų kalbomis. Pagrindinio teksto apimtis: 151 puslapis (be literatūros sąrašo ir priedų). Prieduose pateikiami empiriniame tyrime naudotų anketų pavyzdžiai, tyrimo duomenų statistinių skaičiavimų lentelės, atskirų studijų programų ir dalykų turinio kokybiniai požymiai.

2006–2008 m. darba rėmė Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas.

IŠVADOS

1. Sparti visuomenės kultūros ir rinkos poreikių kaita sukėlė edukacinių paradigimų virsmą, kuris lemia ir būsimų specialistų profesinio rengimo pertvarką. Lietuvos profesinio rengimo sistemai integruojantis į Europos aukštojo mokslo erdvę spartėja perėjimas nuo mokymo prie mokymo(si), iškyla subjektų sąveikos vaidmuo, aplinkos ir ugdymo konteksto įtaka būsimo specialisto brandai. Ši situacija skatina aukštąją mokyklą atsižvelgti į vykstančius kultūros pokyčius ir specialistams keliamus laikotarpio reikalavimus bei atitinkamai koreguoti studijų teoriją ir praktiką. Disertacijoje įrodoma, kad edukacinių paradigimų virsmo kontekste būtina įvertinti ir meno dalykų paskirtį bei modernizuoti jų studijas ir kad rengiant būsimus specialistus kolegijoje tai yra laikotarpio iššūkių nulemta bei edukologijos požiūriu aktuali problema.

2. Disertacijoje studijų modernizavimas atskleistas kaip edukacinių paradigimų virsmo įgyvendinimo strategija. Tyrimas parodė, kad edukacinių paradigimų virsmo kontekste studijų modernizavimas įmanomas: ugdymo dalyviams atnaujinant studijų programas ir ypač dalykų modulius bei gilinantį į jų turinį ir paskirtį profesinio rengimo atžvilgiu; vertinant tradicinį ir šiuolaikišką programų įgyvendinimą, ypač dalykų studijų procesą; koreguojant požiūrį į būsimo specialisto profesinę brandą, rengimo kokybę ir procesą, tą suvokiant kaip perkuriamą dalykų studijų ir profesinio rengimo kontekstą.

3. Būsimų specialistų profesinio rengimo kontekstas ir jo pokyčiai koreguoja studijų modernizavimą. Konteksto ypatybės ir koregavimo galimybės atsiskleidžia vertinant dėstytojų ir ugdytinių požiūrį į studijas. Tai apima studentų ir dėstytojų: požiūrį į mokymą ir mokymą(si),

tarpasmeninius subjektų santykius, bendradarbiavimą ir vaidmenis studijuojant dalykus, požiūrį į studijų programas ir dalykų turinį, jų paskirtį, į studijų kryptingumą ir būsimo specialisto profesinei brandai skatinti taikytinus metodus bei vertinimo kriterijus; studentų interesą pasirinktai specialybei ir profesijai bei jo veiksnius, požiūrį į pasirinktą instituciją, požiūrį į dalykams būdingą veiklą ir jos kūrybinį pobūdį, į saviraiškos galimybes bei reikšmę profesinei brandai.

Tyrimas parodė, kad profesinio rengimo procese studijų konteksto kaita ypač pasireiškia studentų motyvacija ir apsisprendimu profesijos, taip pat kūrybingumo ir savisklaidos studijų procese atžvilgiu, o dėstytojų – požiūriu į studijų programų įgyvendinimą ir šiuolaikiškus metodus, į mokymo(si) paskirtį ir reikšmę, į studijų profesinį kryptingumą ir profesinės brandos vertinimą. Taip atsiskleidžia studijų kontekstas kaip profesinio rengimo komponentas ir dalyko studijų modernizavimo prielaida, veiksnys bei išraiška.

4. Atsižvelgiant į edukacinių paradigų virsmo nulemtą situaciją, kolegijai būdingas profesinio rengimo praktinis kryptingumas atskleistas kaip studijų modernizavimo strategija. Tai įgyvendinama studijų procese koreguojant ugdytinio veiklą ir jos kontekstą. Veiklos koregavimas atsispindi vertinant: dalykui būdingos veiklos (meno dalykui – meninės veiklos) ir individualios meninės patirties (žinios, įgūdžiai, kūrinio interpretavimas ir paieškų galimybės, atlikimo technika) pokyčius; o konteksto – profesinei veiklai aktualią patirtį (ansambliškas, skaitymas iš lapo, improvizavimas, grupinio darbo patirtis, kūrybinė patirtis ir galimybės).

Tyrimas parodė, kad tai siejasi su profesinio rengimo konteksto kaita, kuri išryškėjo vertinant studentų interesą savarankiškai veiklai, edukaciniams projektams, profesinės adaptacijos veiksnius, įgyjamas asmenines savybes, požiūrį į studijų prasmingumą ir kaitą.

5. Dalykų studijoms profesinio rengimo procese modernizuoti pasiūlytas teorinis modelis (7 pav.). Jis apima muzikos dalyko studijas (meninė veikla, ugdytinio raiška, asmens kultūros tapšmas, vertinimo sistema, naujos dėstymo strategijos); ugdymo(si) aplinką (ugdytinio branda, ugdytinio meninė branda, dvasinės, dorinės vertybės, kūrybiška veikla, moderni studijų bazė); ugdymo dalyvių vaidmenų spektrą (ugdytinio ir ugdytojo bendra veikla, bendravimas ir bendradarbiavimas, komandinis darbas, bendros interpretacinės paieškos); muzikinę veiklą (muzikinė ir pedagoginė rekonstrukcijos ugdytinio meninės kultūros formavimo ir ugdymo etapuose). Modelis funkcionuoja remiantis integraciniais ryšiais tarp išskirtų jo komponentų, kurie susiejami teorinių žinių ir praktinės veiklos, meninės veiklos grandžių, dalykų turinio ir mokymo priemonių,

profesinio rengimo ir meninio ugdymo tarpusavio priklausomybe. Tai profesinį rengimą susieja į vientisą procesą ir poveikį ugdytinio raiškai. To pasiekama vertinant dalyko turinį, studijų procesą ir studijų (profesinio rengimo) kontekstą kaip vientisą visumą, o ne tik dalyko turinį ir veiklos kontekstą, kaip yra tradicinio mokymo atveju.

Tyrimo visuma patvirtina, kad taip modeliuojamos meno dalykų studijos išikomponuoja į profesinio rengimo šiuolaikišką procesą ir yra svarbus jo komponentas. Tačiau tobulinant tokiu modeliu grindžiamą profesinį rengimą Lietuvos kolegijose, reikėtų tikslinti dalykų paskirtį būsimo specialisto profesinės veiklos atžvilgiu, ieškoti platesnio jo veiklos ir vaidmenų spektro, dėstytojams reikėtų savo taikomus metodus papildyti aktyviais, kritinį mąstymą, refleksiją akcentuojančiais, šiuolaikinio aukštojo mokslo reikalavimus atitinkančiais metodais, praktikų metu apimti ugdomų kompetencijų visumą.

6. Atliktas tyrimas atskleidė ir kitus perspektyvius problemas nagrinėjimo aspektus. Pertvarkant būsimų specialistų profesinį rengimą kolegijoje aktualu išsamiau nagrinėti į programas įtraukiamų kompetencijų spektrą, galimybes modeliuoti kūrybinio pobūdžio dalykų studijas, vertinti tarpdalykinę integraciją, tikslinti studijų šiuolaikišką kontekstą, atskleisti dalyko studijų patirties reikšmę profesinei veiklai būdingose socialinės aplinkos situacijose ir kt. Visa tai rodo, kad edukacinių paradigų virsmo koreguojamos dalykų studijos ir jų modernizavimas yra būsimų specialistų šiuolaikiško profesinio rengimo prielaida, veiksnys ir išraiška.

PASIŪLYMAI IR PRAKTINĖS REKOMENDACIJOS

Profesinio rengimo politikos kūrėjams:

- Teoriškai ir empiriškai pagrįstą meno dalykų studijų modernizavimo ir šiuolaikiško muzikinio (meninio) ugdymo teorinį modelį rekomenduoti neuniversitetinėms aukštosioms mokykloms, kurios rengia meno specialistus.
- Švietimo sistemoje, pedagoginiame procese, studijų programų turinyje (*curriculum*) įtvirtinti šiuolaikinę ugdymo paradigmą. Tai galimybė modernizuoti meno dalyko studijas ir specialistų profesinį rengimą remiantis humanizmo ir demokratijos idėjomis.
- Lietuvos neuniversitetinių studijų programose įtvirtinti ir ypač meno dalyko studijose skatinti tarpdalykinį integralumą ir plėsti ugdymo proceso dalyvių vaidmenų spektrą. Akcentuoti meno studijų paskirtį modernizuojant būsimo specialisto rengimą aukštojoje mokykloje.
- Rūpintis studijų modernizavimo kaip edukologinio reiškinio tyrimais, atsižvelgiant į asmens kultūros kaitą, meninio ugdymo ir profesinio rengimo vienovę, meninės ir profesinės patirties aspektus specialisto brandos procese.
- Atsižvelgiant į meninio ugdymo ir profesinio rengimo vienovę rekomenduoti pertvarkyti meno dalyko studijas siejant su profesine praktika.
- Skatinti Lietuvos neuniversitetinėse mokyklose kurti modernias, lanksčias ir interaktyvias edukacines aplinkas.

Meno dalykų dėstytojams:

- Studijų procese planuoti palankią mokymui(si) aplinką, kurioje dėstytojai taikytų praktikoje naujus mokymo ir mokymo(si) metodus bei strategijas, įtvirtintų subjektų sąveiką, dalykų integraciją, prasmingą mokymą(si), profesinių žinių ir praktikos ryšį.

- Į studijų programas įtraukti platesnį kompetencijų spektrą.
- Skatinti ugdytinių meninę raišką.

Meno specialistus rengiančioms institucijoms:

- Nagrinėti ir koreguoti meno dalykų studijas bei specialistų rengimą proceso modernizavimo požiūriu.
- Specialistų rengimą modeliuoti, proceso centre įtvirtinant ugdytinį.
- Siekti, kad institucijos pedagogai akcentuotų kūrybišką veiklą, drąsiau diegtų aktyvius mokymo(si) metodus ir strategijas.

SCIENTIFIC PUBLICATIONS ON THE SUBJECT OF THE DISSERTATION:

1. **Malcienė Z.** (2007). Meno dalykų studijavimo prielaidos kolegijoje // Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr. 4. (15), p. 64–69 (žurnalas referuojamas Vidurinio ir Rytų Europos elektroninėje bibliotekoje CEEOL ir Index Copernicus Journals Master List, <http://www.ceeol.com>; <http://www.cisi.org/>; <http://www.su.lt.>) ISSN 1648-8776.

2. Kievišas J., Gaučaitė R., Kondratienė R., **Malcienė Z.** (2007). Asmens meninės patirties plėtra dvasingumo sklaidos kontekste // Pedagogika. T. 85, p. 122–128 (žurnalas referuojamas Vidurio ir Rytų Europos elektroninėje bibliotekoje CEEOL, Modern Language Association International Bibliography, EBSCO, OCLC ir Index Copernicus Journals Master List, <http://www.ceeol.com>; <http://www.mla.org/>; <http://www.cisi.org/>; <http://www.epnet.com>; <http://www.epnet.com>; www.vpu.lt.) ISSN 1392-0340.

3. Vainiūnienė D., **Malcienė Z.** (2009). Visuomenės požiūris į kultūros produktų rėmimą ir mecenavimą // Sveikatos ir socialinių mokslų taikomieji tyrimai: Sandūra ir sąveika. Nr. 6. (1), p. 112–116 (vyr. red. prof. dr. V. Žydzūnaitė). Klaipėdos kolegija. ISSN 1822-33388.

4. **Malcienė Z.** (2010). Būsimų meno specialistų požiūris į profesinės praktikos rekonstravimo prielaidas kolegijoje // Taikomieji tyrimai studijose ir praktikoje. Nr. 3, p. 111–118 (sud. B. Dalmantienė, Z. Malcienė ir kt.). Panevėžio kolegija. ISSN 2029-1280.

5. **Malcienė Z.** (2010). Meno studijų modernizavimo prielaidos kolegijoje // Taikomieji tyrimai studijose ir praktikoje. Nr. 3, p. 71–77 (sud. B. Dalmantienė, Z. Malcienė ir kt.). Panevėžio kolegija. ISSN 2029-1280.

Other publications:

1. **Malcienė Z.** (2004). Studentų savarankiškos muzikinės veiklos tobulinimas rengiant pedagogus // Efektyvaus meninio ugdymo problemos. P. 104–109 (sud. VPU Kultūros ir meno edukologijos institutas). Vilnius: VPU leidykla. Kompaktinis diskas. ISBN 9955-516-77-1.

2. **Malcienė Z.** (2006). Studentų mokymosi motyvacija kolegijose // XXI amžiaus pedagogų rengimo kaitos tendencijos P. 155–164 (sud. dr. N. Večkienė ir kt.). Kauno kolegijos Kėdainių Jonušo Radvilos studijų centras: Kauno kolegijos leidybos centras. ISBN 9955-586-87-7.

3. **Malcienė Z.** (2006). Teorinė ir praktinė muzikinės veiklos reikšmė fortepijono užsiėmimuose aukštosiose neuniversitetinėse mokyklose // Pedagogo vaidmuo modernėjančioje mokykloje. P. 79–85 (sud. S. Juškienė, Z. Malcienė ir kt.). Panevėžio kolegija: Biznio mašinų kompanija (straipsnis mokslinėje elektroninėje bibliotekoje Elibrary. lt., <http://www.e-biblioteka.lt>; <http://www.e-library.lt>). ISBN 9955-701-05-6.

4. Pletaitė-Junokienė R., **Malcienė Z.** (2006). Būsimųjų muzikos pedagogų profesinis ugdymas aukštosiose neuniversitetinėse mokyklose // Pedagogo vaidmuo modernėjančioje mokykloje. P. 48–53 (sud. S. Juškienė, Z. Malcienė ir kt.). Panevėžio kolegija: Biznio mašinų kompanija (straipsnis mokslinėje elektroninėje bibliotekoje Elibrary.lt., <http://www.e-biblioteka.lt>; <http://www.e-library.lt>). ISBN 9955-701-05-6.

5. **Malcienė Z.** (2007). Profesinis specialistų rengimas studijuojant meno disciplinas kolegijoje // Muzikos pedagogų rengimo pokyčiai, aktualijos ir perspektyvos. P. 33–42 (sud. A. Morkūnienė). Marijampolės kolegija: Marijampolės kolegijos leidybos centras. ISBN 9955-9505-6-0.

6. **Malcienė Z.** (2007). Dvasingumo sklaida muzikos pedagogų ugdymo procese // Meninio ugdymo aktualijos. 4, p. 32–40 (sud. prof. habil. dr. A. Katininė ir kt.). Šiaulių universitetas: Šiaulių universiteto leidykla. ISBN 978-9986-38-749-7.

7. Mikalajūnienė J., Smalskienė A., **Malcienė Z.** (2007). Profesinių gebėjimų ir įgūdžių svarba rengiant mokytojus // Teorinių žinių, savarankiško darbo ir praktikos sąsaja ugdant studentų profesines ir dalykines kompetencijas. P. 41–47 (sud. S. Juškienė, Z. Malcienė ir kt.). Panevėžio kolegija: Biznio mašinų kompanija (straipsnis mokslinėje elektroninėje bibliotekoje Elibrary.lt., <http://www.e-biblioteka.lt>; <http://www.e-library.lt>). ISBN 978-9955-701-39-2.

8. **Malcienė Z.**, Paliukienė A. (2009). Jaunųjų pedagogų parengties tobulinimas: edukacinės adaptacijos sprendimas // Švietimo ir kultūros sklaida: dešimtmečių patirtis ir dabarties iššūkiai. P. 369–376 (sud. dr. K. Žemaitis ir kt.). Marijampolės kolegija: Marijampolės kolegijos leidybos centras. ISBN 978-9955-645-64-4.

The main research provisions and conclusions, presented in conferences:

1. **Malcienė Z.** (2006). Muzikinio ugdymo raidos aspektai rengiant būsimus meno specialistus Panevėžio kolegijoje // Tarptautinio V vargonų festivalio konferencija, skirta čekų muzikai, pedagogui, vargonininkui R. Lymanui. Panevėžio kolegijos Rokiškio filialas.

2. **Malcienė Z.** (2007). Meno dalykų studijų kryptingumas rengiant specialistus aukštojoje neuniversitetinėje mokykloje // Respublikinė mokslinė konferencija „Muzikinis ugdymas mokykloje: tradicijos ir inovacijos“. Klaipėdos universitetas.

3. **Malcienė Z.** (2007). Meno dalykų modeliavimo ypatybės bei aplinkybės rengiant specialistą kolegijoje // Tarptautinė mokslinė konferencija „Efektyvus meninio ugdymo problemos“. Vilniaus pedagoginis universitetas.

4. **Malcienė Z.** (2008). Meno dalykų studijavimo prielaidos kolegijoje // Respublikinė mokslinė konferencija „Aukštųjų mokyklų dėstytojų bei ūkio subjektų specialistų mokslinės kompetencijos didinimas“. Šiaulių universitetas.

5. **Malcienė Z.** (2009). Kolegijos meno studijų programų vertinimas: šiuolaikiškumo aspektas // Tęstinė VIII tarptautinė mokslinė konferencija „Mokytojų rengimas XXI amžiuje: pokyčiai ir perspektyvos“. Šiaulių universitetas.

6. **Malcienė Z.** (2009). Meno studijų edukacinis tobulinimas kolegijoje: kokybinis tyrimas // Lietuvos universitetų edukologinės krypties doktorantų ir jų vadovų konferencija „Tarpdisciplininių tyrimų link“. Šiaulių universitetas.

7. **Malcienė Z.** (2010). Dvasingumo sklaidos prielaidos modernizuojant studijas kolegijoje // Tęstinė IV mokslinė konferencija „Dvasingumo sklaida ugdymo realybėje“. Panevėžio kolegija, Šiaulių universitetas, Vilniaus pedagoginis universitetas, Vilniaus kolegija.

Methodological aid for the Professional Bachelor-degree students of art study programmes „Koncertmeisterio darbo problemos ir aktualijos“ (2006). Vilnius: Biznio mašinų kompanija. 44 p. ISBN 9955-701-15-3.

Expert activity Lietuvos profesinio mokymo metodikos centre parengtas ir patvirtintas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. ISAK-1970/A1) standartas „Populiariosios muzikos atlikėjas“ (V lygio standartas).

Research findings were presented in the form of lectures (16 ac. hrs.) according to a teacher exchange programme (Kazimiero Didžiojo

universitetas, Bydgoščius, Lenkija, 2007 m. rugsėjo 23–29 d.; Vidžemės aukštoji mokykla, Latvija, 2007 m. vasario 19–25 d.).

Informacija apie disertacijos autorę:

Išsilavinimas:

1979 m. baigė Panevėžio J. Švedo aukštesniąją pedagoginę mokyklą ir įgijo fortepijono dėstytojos bei koncertmeisterės kvalifikaciją.

1984 m. Lietuvos TSR Tautų Draugystės Ordino konservatorija suteikė muzikos mokytojos kvalifikaciją.

2000–2002 m. m. tęsė studijas Vilniaus pedagoginiame universitete. Baigusi studijas įgijo muzikos edukologijos magistro laipsnį.

Nuo 2006 m. studijavo Šiaulių universiteto socialinių mokslų (edukologijos) doktorantūroje.

Profesiniai pasiekimai:

1979–1981 m. m. Rokiškio kultūros mokyklos fortepijono dėstytoja ir koncertmeisterė, Rokiškio III vidurinės mokyklos muzikos mokytoja, Rokiškio kultūros namų koncertmeisterė.

1981–1983 m. m. Kauno m. 31 vidurinės mokyklos muzikos mokytoja.

1984–2006 m. m. Rokiškio muzikos mokyklos koncertmeisterė.

1984 m. – iki šiol Panevėžio kolegijos Rokiškio filialo dėstytoja, docentė. (Nuo 2002–2010 m. m. Panevėžio kolegijos Rokiškio filialo katedros vedėja).

Moksliniai interesai: meninis ugdymas ir profesinis rengimas aukštojoje neuniversitetinėje mokykloje, modernizavimo aspektai meno dalykų studijose, savarankiška muzikinė studentų veikla.

Adresas: Panevėžio kolegijos Rokiškio filialas, kultūros ir muzikos katedra, Respublikos g. 45, LT-42130, Rokiškis, Lietuva.

Tel.: +37061261581; (8~458)51235,
el. paštas: zitamalciene@yahoo.com.

Information about the author of the dissertation:

Education:

1979 graduated from Panevėžys J. Švedas Pedagogical School and acquired the qualification of the piano teacher and concertmaster.

1984 awarded the qualification of the teacher of music by Conservatory of the Friendship Order of Lithuanian SSR.

2000–2002 continued studies at Vilnius Pedagogical University, after graduation was awarded Master's degree in music education.

2006 – till now is a doctoral student of social sciences (education) at Šiauliai University.

Professional achievements:

1979–1981 piano teacher and concertmaster at Rokiškis Cultural School, teacher of music at Rokiškis 3rd Secondary School, concertmaster at Rokiškis Cultural Centre.

1981–1983 teacher of music at Kaunas 31st Secondary School.

1984–2006 concertmaster at Rokiškis Music School.

1984–till now teacher at Rokiškis Subsidiary of Panevėžys College, Assoc. Professor. (2002–2010 head of the department at Rokiškis Subsidiary of Panevėžys College).

Areas of scientific interest: art education and vocational training at a non-university institution of higher education, aspects of modernizing art subject studies, students' individual music activity.

Address: Rokiškis Subsidiary of Panevėžys College,

Department of Culture and Music,

Respublikos St. 45, LT-42130, Rokiškis, Lithuania.

Tel.: +37061261581; (+370~458)51235,

e-mail: zitamalciene@yahoo.com.

Zita Malcienė
STUDIES OF ART SUBJECTS IN TRAINING
FUTURE SPECIALISTS AT A COLLEGE:
THE CONTEXT OF EDUCATIONAL PARADIGM SHIFT

Summary of Doctoral Dissertation
Social Sciences, Educational Science (07S)

15-12-2010. 2 Printer's sheets. Edition 60. Registration number 35–553 (s).

Printing K. J. Vasiliauskas's enterprise *Lucilijus*,
5 Stoties st. apt. 6, Šiauliai.
e-mail: info@lucilijus.lt, phone/fax +370 41 421 857.
<http://www.lucilijus.lt>.

Zita Malcienė
MENO DALYKŲ STUDIJOS RENGIANŲ
BŪSIMŲ SPECIALISTŲ KOLEGIJOJE:
EDUKACINIŲ PARADIGMŲ VIRSMO KONTEKSTAS

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, edukologija (07 S)

2010-12-15. 2 Leidyb. apsk. 1. Tiražas 60 egz. Reg. Nr. 36–553 (s).

Išleido

K. J. Vasiliausko leidykla *Lucilijus*,
Stoties g. 5-6, Šiauliai.
El. Paštas: info@lucilijus.lt, tel./faksas (8 41) 421 857.
interneto adresas <http://www.lucilijus>